

KEHITTYVÄ VAASAN SEUTU

VASEK 2003-2023

Lars Rosenblad

Kehittyvä Vaasan seutu

VASEK 2003-2023

Lars Rosenblad

© **Vaasanseudun Kehitys Oy**
VASEK 2023

Alkuperäisteksti **Lars Rosenblad**
Suomenkielinen käännös **Transfluent, Morgan Digital**
Taitto **Thomas Backman**
Tuotanto **Morgan Digital**
Paino **Waasa Graphics**
ISBN 978-952-6622-07-1

Sisällysluettelo

- 5 Esipuhe
- 7 Vaasan seutu syntyy ja saa kasvot
- 23 Vaasan seutu saa oman kehitysyhtiönsä
- 45 Perustamisesta omistajanvaihdokseen - palveluita läpi elinkaaren
- 63 Aluekehitystä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa
- 91 Alueellinen viestintä - Suomen aurinkoisimmasta kaupungista GigaVaasaksi
- 103 Päätelmät - Vaasan seudun menestystekijät
- 115 Vasekin työntekijät kautta aikojen
- 119 Kirjailijan jälkisanat ja kiitokset

Esipuhe

Kun Vaasanseudun Kehitys Oy vuonna 2003 perustettiin, visioitiin seudun kuntien välisestä yhteistyöstä niiden kilpailemisen sijaan. Tavoitteessa onnistuttiin, ja VASEK on nyt jo 20 vuoden ajan hoitanut seudulla kolmea tärkeintä tehtäväänsä: yrityspalveluita, aluekehitystä ja alueviestintää. Näiden 20 vuoden aikana maailma on muuttunut monin tavoin radikaalisti, mutta silti VASEK on aina onnistunut sopeutumaan ja katsomaan eteenpäin. Viettäessämme nyt yhtiön 20-vuotisjuhlaa haluamme kääntää katseen hetkeksi taaksepäin ja julkaista yhtiön ensimmäisistä 20 vuodesta kertovan kirjan.

Pyysimme kirjailija Lars Rosenbladia kirjoittamaan juhlakirjan perinteisen yrityshistoriikin sijaan, jotta lukijat saisivat useita eri näkökulmia VASEKin toimintaan. Juhlakirja esittelee 20 ensimmäisen toimintavuoden tärkeimmät tapahtumat, kuvaa toimintaamme kehitysyhtiönä ja yhdistää työmme suurempiin yhteiskunnallisiin ja liike-elämän teemoihin. Kirja alkaa kuvaamalla Vaasanseutua – käsitettä, jota ei vielä käytetty yleisesti 20 vuotta sitten. Vaasanseudusta alettiin puhua vasta, kun Vaasanseudun Kehitys Oy, VASEK, perustettiin ja yhtiö alkoi työskennellä seudun hyväksi.

Olen itse saanut kunnian työskennellä VASEKilla lähes yhtiön alkumetreiltä asti. Haluan siksi kiittää henkilökohtaisesti kaikkia, jotka ovat olleet mukana yhteisellä matkallamme VASEKin ensimmäisten 20 vuoden aikana. Kiitos jokaiselle asiakkaalle ja yrityksille, joiden kanssa olemme saaneet työskennellä! Kiitos yhtiön hallitukselle, omistajakunnille ja kaikille yhteistyökumppaneillemme! Ennen kaikkea haluan kiittää henkilöstöämme – jokaista työntekijää aina vuodesta 2003 lähtien. Ammattitaitonne ja sitoutumisenne VASEKiin ovat tehneet yhteisestä matkastamme menestyksekkään ja ikimuistaisen.

Vaasassa 1.6.2023

Stefan Råback

Toimitusjohtaja

01

Vaasan seutu syntyy ja saa kasvot

Alussa oli Mustasaaren pitäjä Korsholman kihlakunnassa. Mustasaaren kaupunki, jonka Kustaa IV perusti vuonna 1606 ja joka tunnettiin ruotsiksi nimellä Mussor, nimettiin Vaasaksi vuonna 1611. Vaasan kaupunkia ympäröivät Isonkyrön, Koivulahden, Laihian, Maalahden ja Vähänkyrön pitäjät. Korsholman kihlakunnan asukkaiden elämä oli hyvin paikallista, mutta toki osa asukkaista liikkui pitäjien ja kaupungin välillä päivittäin. Maanviljelijät matkustivat kaupungin torille myymään viljaa, maitoa ja lihaa. Saariston kalastajat saapuivat kaupunkiin tuoreen kalasaaliin kanssa, ja kulkukauppiat – nuo entisaikojen liikkuvat supermarketit – kulkivat pitäjien ja kaupungin välillä kauppvoja hieromassa.

Nykykielellä voisi sanoa, että Vaasan ympärille muodostui jo tuolloin työssäkäyntialue. Kenties aikansa kuuluisin työmatka tehtiin elokuun alussa vuonna 1852, kun yöyriäinen torppari ja kulkukauppias Mårten Persson Ohls matkusti Vaasaan tekemään kauppvoja. Elokuun 3. päivän hän vietti leväten pehkuvarastossa – joidenkin mukaan krapulaa potien – jolloin hän sattui pudottamaan piippunsa kuivaan turpeeseen katastrofaalisiin seurauksiin: koko Vaasan kaupunki paloi, ja 3 000 kaupunkilaista jäi kodittomaksi.

Alussa oli myös Ruotsin kuningaskunta, mutta kun arkkitehti Karl Axel Setterberg sai tehtäväkseen suunnitella uuden Vaasan palaneen kaupungin tilalle, se tapahtui Suomen suuriruhtinaskunnassa, joka oli autonominen osa Venäjän keisarikuntaa. Kun kirkko, julkiset rakennukset ja leveät esplanadit sitten valmistui-

vat, kaupunki oli jo nimetty uudelleen Nikolainkaupungiksi. Se oli kaupungin virallinen nimi vuodesta 1855 aina vuoteen 1917 asti, kunnes itsenäinen Suomi nimesi kaupungin jälleen Vaasaksi. Aikojen saatossa valtion rajat piirrettiin uudelleen ja Mustasaaresta tuli Vaasa, josta tuli sittemmin Nikolainkaupunki ja lopulta jälleen Vaasa. Työvoiman liike kaupungin ja sen ympärysalueiden välillä ei kuitenkaan koskaan pysähtynyt, ja teollistuminen johti vähitellen massiiviseen muuttoliikkeeseen maaseudulta kaupunkiin.

Aluekeskus ja työssäkäyntialue

Neljä vuosisataa myöhemmin, 1900- ja 2000-lukujen taitteessa, Suomesta on tullut osa Euroopan unionia. Pitäjät ja kihlakunnat ovat jääneet kauas taakse historiaan, mutta entisellä Korsholman kihlakunnan alueella ja nykyisellä Vaasan seudulla työssäkäynnin ja vapaa-ajanvieton vilskke ja vilinä on vilkkaampaa kuin koskaan.

Lipposen II hallituksen ohjelma vilisee uusia, EU:n aluepoliittisiin ideoihin liittyviä käsitteitä, kuten *aluekeskus ja työssäkäyntialue*. Vuonna 2001 sisäministeriö käynnistää aluekeskusohjelman, AKO:n, joka tulee vaikuttamaan aluepolitiikkaan ja sen rahoitukseen koko 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen ajan. Kaupunkiseudusta tulee suomalaisen aluepolitiikan perusyksikkö, kiitos EU:n ohjelmaperusteisen aluepolitiikan, jonka yhtenä tavoitteena on tukea kasvualueita.

Hallituksen tuntuvat investoinnit aluekeskuksiin ja työssäkäyntialueisiin herättävät vanhan Korsholman kihlakunnan henkiin – tämä nykyaikaisempi versio vain tunnetaan nimellä *Vaasan seutu*. Oikeastaan voidaan sanoa, että Vaasan seutu vain tulee uudelleen näkyväksi, sillä toiminnallisesta näkökulmasta katsottuna seutu on ollut olemassa jo Korsholman kihlakunnan ja Mustasaaren pitäjän ajoista asti. Moderni kaupunkiseutu koostuu aluekeskuk-

Seudulliset tuntomerkit ja seututyypit

Maantieteellinen seutu	Maantieteellisesti rajattu luonnon kautta
Taloudellinen seutu	Taloudelliset kuviot, esim. yhteiset työmarkkinat tai tuotantoklusterit
Toiminnallinen seutu	Taloudelliset ja sosiaaliset kuviot, esim. työmarkkinat, työmatkaliikenne
Kulttuurinen seutu	Kieli, murre tai muu viestinnällinen muoto
Institutionaalinen seutu	Hallinnollinen/poliittinen kokonaisuus

Lähde: Keating, M. (1998). *"The new regionalism in Western Europe: Territorial restructuring and political change."* Siteerattu Emily Sundqvistin väitöskirjassa *"Vem styr regionutvecklingen? Om förutsättningar för regionalpolitiskt ledarskap i de nordiska länderna"* Åbo Akademi 2022.

senä toimivasta kaupungista ja joukosta ympäröivää kuntia, pikkukaupunkeja ja maaseutukuntia, jotka rikastavat seutua tarjoamalla sen asukkaille erilaisia elinkeinoja ja elinympäristöjä. Keskinäisen kilpailun sijasta kuntien odotetaan tekevän yhteistyötä alueen vetovoiman ja talouskasvun maksimoimiseksi.

Määriteltiin pä kääsite miten tahansa, Vaasan seutu täyttää kaikki seudun kriteerit. Lännessä Vaasan seutu rajautuu mereen, mutta muissa ilmansuunnissa seudulla ei ole samanlaista selvää, luonnollista rajaa. Vaasan seutu luo selkeästi erottuvan taloudellisen ja toiminnallisen alueen, jossa on yhteinen työmarkkina- ja työssäkäyntialue sekä huomattava energiateknologian tuotantokeskittymä. Lisäksi se on omaleimainen, historiallisesti kaksikielinen kulttuuri-alue, jonka keskustajama Vaasa toimii suomenkielisen Etelä-Pohjanmaan ja ruotsinkielisen *Svenskösterbottenin* sulatusuunina.

Vaasan seutu koostuu kehyskunnista, joista kuljetaan keskustajama Vaasaan työskentelemään ja nauttimaan vapaa-ajasta, kult-

Vaasaan pendelöivien määrä

Mustasaari	4914
Laihia	1532
Vöyri	497
Maalahti	760
Korsnäs	151
Isokyrö	395
Muilta seuduilta	2891
Yhteensä	11140

tuurista sekä shoppailusta – aivan kuten Korsholman kihlakunnassa aikoinaan. Työssäkäyntialueella ei ole tarkkaan vedettyjä rajoja, vaan alueen mielletään päättyvän sille maantieteelliselle alueelle, jonka kohdalla toinen keskustaajama koetaan taloudelliselta ja kulttuuriselta vetovoimaltaan toista houkuttelevammaksi. Kyrönmaan itäisellä puolella tunne Seinäjoen seutuun kuulumisesta voimistuu, kun taas Uusikaarlepyy mielletään enemmän osaksi Pietarsaaren seutua. Suupohjan rannikkoseutu muodostaa oman seutunsa Vaasan seudun eteläpuolella mutta esimerkiksi Kristiinankaupungissa Porin veto-voima ostos- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksineen näkyy selvästi.

Vaasan seutu on maan rajaseutua, ja näin ollen myös Uumaja on Vaasan naapuriseutu. Uumajan merkitys vaasalaisille kasvaa sitä mukaa kun kaupanteko, yhteistyö ja matkustus Merenkurkun yli lisääntyvät 2020-luvulla. Globaalin kilpailun mittakaavassa suomalainen kaupunkiseutu on edelleen erittäin pieni alue, ja siksi kaupunkiseudut pyrkivät keskinäisen kilpailun sijaan tekemään yhteistyötä naapuriensa kanssa.

Työssäkäyntialueet eroavat hallinnollisista seuduista siinä, että ne ovat muodostuneet spontaanisti ihmisen toiminnan tuloksena, eivät poliittisten päätösten tai rajaviivojen ansiosta. Siinä missä maiden, läänien ja maakuntien rajat määritellään poliittisen maantieteen keinoin, kaupunkiseudut muodostuvat yleensä itsestään taloudellisen ja kulttuurisen maantieteen tuotteena.

Työssäkäyntialueita voidaan kuvata helpoiten lukujen avulla. Kun kunnan työpaikkojen määrää verrataan kunnan asukaslu-

Vaasan seudun työpaikkaomavaraisuus 2021

(työpaikkojen määrä verrattuna työikäisten asukkaiden määrään)

Vaasa	124,4
Mustasaari	58,5
Laihia	53,6
Vöyri	88,3
Maalahti	78,4
Korsnäs	74,1
Isokyrö	78,6

Muiden aluekeskusten työpaikkaomavaraisuus

Seinäjoki	112,5
Pietarsaari	136,1
Kokkola	105,5
Helsinki	131,8

kuun, saadaan selville kunnan *työpaikkaomavaraisuuden* aste. Vaasan seudun tilanne on hyvin samankaltainen kuin useimmilla kaupunkiseuduilla: keskustajama Vaasan työpaikkaomavaraisuusluku on 124, eli työpaikkoja on 24 prosenttia enemmän kuin työikäisiä asukkaita. Naapurikunnissa Laihialla ja Mustasaarella on työpaikkoja vain 50–60 prosentille työikäisestä väestöstä, kun taas Maalahden, Isonkyrön, Vöyrin ja Korsnäsin kunnissa vastaava luku on 73–88 prosenttia. Lähes 5 000 mustasaarelaisen ja 1 500 laihialaisen työpaikka sijaitsee Vaasassa. Riippuvuus keskustajaman työpaikoista ja integroitunut elinkeinoelämä kannustavat kuntia kehittämään seudun elinkeinoelämää yhdessä sen sijaan, että ne pyrkisivät kilpailemaan keskenään.

Urheilumaailman fanikulttuuri ja kilpailuhenki ilmentävät kaupunkiseudun identiteettiä hyvin konkreettisella tavalla. Jääkiekkoseura

Vaasan seudun kielijakaumat

	Suomi	Ruotsi	Muut kielet
Isokyrö	4 316	32	58
Korsnäs	76	1 706	242
Laihia	7 587	90	140
Maalahti	525	4 671	283
Mustasaari	5 583	13 483	596
Vaasa	45 023	15 912	7 049
Vöyri	771	5 134	382

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 5.4.2023]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/vaerak#cubes>

Vaasan Sport on perinteisesti edustanut koko Vaasan seutua, kun taas jalkapallon korkeimmilla tasoilla on aina esiintynyt tietynlaisista kilpailumielisyyttä vaasalaisseurojen, etunenässä VPS:n, ja naapuriseutujen seurojen Jaron ja SJK:n välillä. Vaasan seudulla on enemmän jalkapalloharrastajia asukasta kohti kuin missään muualla Suomessa. Etelä-Pohjanmaalla suosittu urheilulajit, kuten pesäpallo ja paini, eivät nauti yhtä suurta suosiota Vaasan seudulla.

Paikalliset ja alueelliset mediat ovat merkittävässä asemassa identiteetin rakentajina, ja sanomalehtien perinteiset levikkialueet ovat vaikuttaneet huomattavasti Suomen kulttuuristen ja taloudellisten alueiden muodostumiseen. Vaasan seudun suomenkielinen väestö on perinteisesti lukenut Vaasa-lehteä, joka vaihtoi nimensä Pohjalaiseksi vuonna 1984, kun taas Seinäjoella on suosittu Ilkka-lehteä. Sanomalehtien yhdistyminen Ilkka-Pohjalainen-lehdeksi vuonna 2020 onkin ollut varsin mielenkiintoinen digitalisaation ajama kulttuurikokeilu. Ruotsinkielisten Vasabladet-lehden ja Jakobstads Tidning -lehden – joka tunnetaan nykyisin nimellä Österbottens tidning – levikkialueet osoittavat selvästi Vaasan ja Pietarsaaren seutujen välisen rajan. Myös Vaasan kaupunginteatteri ja Wasa Teater ovat tärkeitä alueellisia kulttuurilaitoksia.

Vaasan seutua ei siis missään nimessä voi pitää ainoastaan Vaasan aluekeskuksen tuotteena, vaan se tulee nähdä ennemminkin yhdistelmänä erilaisia elinympäristöjä, jotka yhdessä tekevät seudusta ainutlaatuisen kokonaisuuden. Vaasan torilta pääsee tunnissa käytännössä minne tahansa Vaasan seudulla, ja 105 000 henkilöä asuu puolen tunnin ajomatkan päässä keskustasta. Vaasan seudulla Merenkurkun saaristo sulautuu Pohjanmaan lakeuksien maanviljelyn muokkaamaan kulttuurimaisemaan – seudun halki virtaavan Kyrönjoen historiallista jokimaisemaa unohtamatta.

Vuonna 2023 Vaasan seutu koostuu Vöyrin, Mustasaaren, Vaasan, Laihian, Isonkyrön, Maalahden ja Korsnäsin kunnista, joiden erilaiset elinympäristöt lisäävät kukin osaltaan alueen vetovoimaa. Vielä 400

vuotta sitten Korsholman kihlakunnan pitäjän muodostivat Isokyrö, Koivulahti, Laihia, Maalahti, Mustasaari ja Vähäkyrö. Muutosta on siis tapahtunut, mutta myös monia tuttuja nimiä on jäljellä.

Vaasan seudun kielitilanne erottaa seudun muista Suomen isoista kaupunkiseuduista. Millään muulla seudulla pääkaupunkiseutua lukuun ottamatta ei puhuta yhtä montaa kieltä, ja alueen suomen- ja ruotsinkieliset kieliryhmät ovat lähes yhtä suuret. Vaikka useimpien asukkaiden identiteetti on yksikielinen, seudulla vallitsee vankka yhteisymmärrys siitä, että Vaasan seudun julkisen puolen tulee toimia kaksikielisesti ja arjen vielä monikielisemmin.

Tiettävästi Vaasan seudun alueellisista identiteeteistä ei ole tehty laajaa tieteellistä tutkimusta. On kuitenkin perusteltua olettaa, että vuosituhanen vaihteessa alueella ei vielä ollut kuntarajoja ylittävää, historiallista identiteettiä, toisin kuin naapuriseuduilla, joissa useimmat asukkaat kokevat kotikunnastaan huolimatta asuvansa joko Pietarsaaren seudulla tai Suupohjan alueella (Sydösterbotten). Vaasan seudulla ei ole olemassa *meitä*, jolla viitattaisiin vain Vaasan seudulla asuviin, vaan *me* viittaa laajempaan alueeseen – koko Pohjanmaahan. Vaasan kaupungilla on toki vanha, kaksikielinen identiteetti, mutta se ei ollut 2000-luvun alkuun mennessä juuriakaan levinnyt naapurikuntiin. Yksi syy tähän on se, että sanoilla *Pohjanmaa* ja pohjalainen on eri merkitys suomeksi ja ruotsiksi. Ruotsiksi pohjalainen (*österbottning*) tarkoittaa ihmistä, joka on kotoisin ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta (*Svenska Österbotten*), eli Kristiinankaupungin ja Kokkolan väliin jäävältä rannikkokaistaleelta. Suomeksi pohjalainen taas tarkoittaa henkilöä, joka asuu historiallisilla Etelä-Pohjanmaan lakeuksilla, ei välttämättä rannikolla.

Voidaan siis todeta, että vuosituhanen vaihteessa Vaasan seudun alueelliset piirteet ovat jo nousseet selvästi esiin. Seutu muodostaa sekä maantieteellisesti, taloudellisesti, toiminnallisesti että kulttuurisesti selkeästi oman alueensa. Siltä kuitenkin puuttuu vielä instituutio-naalinen, osin subjektiivinen alueellinen identiteetti – tunne *meistä*.

Vasek - Vaasan seutua rakentamassa

Kun Vaasanseudun Kehitys Oy VASEK perustetaan vuonna 2003, on se ensimmäinen kerta sitten Korsholman kihlakunnan kun kaupunkiseutu saa näkyvän, organisoidun rakenteen. Vasek tekee Vaasan seudusta institutionaalisen alueen. Ajan hengen ja uusien aluepoliittisten suuntausten mukaisesti seudulle ei rakenneta uutta hallintotasoa, vaan Vaasan seudun kunnat perustavat julkisomisteisen kehitysyhtiön, jonka tavoitteena on kehittää kaupunkiseudun kilpailukykyä.

Kirjan seuraavissa luvuissa tutustutaan Vasekin toimintaan ja saavutuksiin yhtiön ensimmäisten 20 toimintavuoden aikana. On kuitenkin selvää, mikä näistä saavutuksista ansaitsee tulla mainituksi ensimmäisenä – käsitteen *Vaasanseutu* tunnetuksi tekeminen seudun asukkaiden keskuudessa. Kun Vasek perustettiin, sanaparia *Vaasan seutu* tai sanaa *Vaasanseutu* ei vielä juurikaan käytetty. Asukkaat kokivat asuvansa Pohjanmaalla, *”vanhassa Vaasan läänissä”* tai omassa kotikunnassaan. Harva koki olevansa kotoisin Vaasan seudulta, saati sitten käytti kotiseudustaan nimeä Vaasan seutu.

Haku Vasabladetin digitaalisista arkistoista osoittaa, että käsite Vaasan seutu (Vasaregionen) esiintyi sanomalehdessä vain muutaman kerran aikavälillä 1970–1990. Sen jälkeen sen käyttö yleistyi vähitellen. Vuosi 2004 on ensimmäinen vuosi, jolloin Vaasan seutu mainitaan Vasabladetissa yli sata kertaa. Se on myös sama vuosi, jolloin Vasek varsinaisesti aloittaa toimintansa. Kehitysyhtiön perustamiseen liittyvä poliittinen prosessi ja Vasekin toiminta saavat kyllä osakseen mediahuomiota, mutta käsitteen yleistymiseen löytyy myös muita syitä, ja Vasekillä on tässäkin sormensa pelissä.

Ainutlaatuinen saaristo. Vaasanseudun saariston kuuluminen Unescon maailmanperintöluetteloon muovaa koko seudun identiteettiä.

Tietoisuus ja identiteetti

Vasekin ensimmäiset 20 vuotta ovat tapahtumarikasta aikaa. Poliittinen tietoisuus Vaasan seudusta kasvaa ja seudun identiteetti vahvistuu, ja muutaman tärkeän käännekohdan jälkeen ajatus *meistä* alkaa itää. Merenkurkun saaristosta tehdään maailmanperintökohde, Vaasan alue lyö läpi Pohjoismaiden johtavana energiateknologian klusterina, ja Merenkurkun laiva Aurora Botnia aloittaa liikennöintinsä. Nämä kuntarajoja rikkovat hankkeet koskevat nimenomaan enemmän Vaasan seutua kuin koko Pohjanmaata.

Alueellisena kehitysyhtiönä Vasek osallistuu jokaiseen niistä tavalla tai toisella, joko rahoittamalla hanketta, osallistumalla itse

hankeprosessiin tai tiedottamalla hankkeesta. Seutua ravistelee myös 2010-luvun loppupuolen poliittisesti latautunut keskustelu Vaasan keskussairaalan ympärivuorokautisesta päivystyksestä. Rannikkoseudun kunnat asettuvat keskustelussa Vaasan puolelle puolustamaan sitä. Taistelu koskee kuitenkin koko Pohjanmaata, ei vain Vaasan seutua.

Maailmanperintökohde ja Merenkurkun liikennöinti

Merenkurkun saaristo lisätään Unescon maailmanperintökohdeiden listalle 16.7.2006. Päätöstä edeltää Pohjanmaan liiton johtama pitkä ja vaativa hakuprosessi. Merenkurkun saaristo ja Korkearannikko Västerbottenin läänissä Ruotsissa ovat kaksi maailman noin kahdestakymmenestä maailmanperintökohdeesta, joille tunnustus on myönnetty niiden geologisten erityispiirteiden vuoksi: alue tarjoaa ainutlaatuiset mahdollisuudet maankohoamisilmion ja jääkauden geologisten vaikutusten tutkimiseen. Vaasan seudun ainutlaatuisen rannikon saama kansainvälinen tunnustus rakentaa paitsi seudun identiteettiä, myös luo yhteyden maaseudun ja kaupungin välille. Yhteinen maailmanperintö Ruotsin Västerbottenin kanssa lisää myös tunnetta siitä, että Vaasan seutu on osa maiden rajat ylittävää Merenkurkun seutua.

Merenkurkun liikennöinti ja lyhyt välimatka Ruotsiin ovat aikojen alusta asti olleet Vaasan seudulle paitsi identiteettiä rakentava tekijä myös taloudellinen voimavara. Verovapaa myynti kasvatti autolauttaliikennettä ja turismia sodanjälkeisenä aikana, mutta liikennöinti ja käytännön yhteistyö hiipui, kun EU poisti verovapauden vuonna 1999. Laivaliikenteen ylläpito osoittautuu laivayhtiöille taloudellisesti kannattamattomaksi. Vaasan ja Uumajan päättäjät tulevat vähitellen siihen lopputulokseen, että laivayhteydet ovat

osa strategisesti tärkeää infrastruktuuria ja siten palvelu, joka yhteiskunnan tulisi taata. Vuonna 2012 Vaasa ja Uumaja perustavat oman laivayhtiönsä, NLC Ferryn, joka aloittaa liikennöinnin seuraavana vuonna markkinointinimellä Wasaline. Vuonna 2016 kaupungit perustavat yhteisomisteisen Botnia Link -yhtiön ja alkavat suunnitella täysin uudenlaista, Merenkurkun liikennöintiin räätälöityä vähäpäästöistä laivaa. Vasek osallistuu projektin kehittämiseen ja rahoituksen hankkimiseen lobbaamalla hanketta menestyksekkäästi sekä Suomen ja Ruotsin valtioille että EU:lle. Uusi laiva Aurora Botnia tekee neitsytmatkansa 28.8.2021, ja Merenkurkun liikenne pääsee jälleen kasvamaan ja kukoistamaan.

Nämä ovat hyviä esimerkkejä aluekehityshankkeista, joihin yrityksillä ja kunnilla ei yksistään ole varaa investoida, mutta joihin Vasekin kaltaiset yhtiöt voivat panostaa kunnan, valtion tai EU:n rahoituksen turvin. Hankkeiden aavistuksen abstraktit nimet *E12 Atlantica Transport* ja *Midway Alignment – Botnia Atlantica II* eivät yksinään vielä kerro, miten paljon työtä Vaasan ja Uumajan seudut tekevät kulisseissa yhdistääkseen nämä kaksi seutua toisiinsa modernilla laivayhteydellä.

Pohjoismaiden tärkein energiateknologian klusteri syntyy

Vuoden 2010 kynnyksellä Vaasan seudun medioissa ja poliittisissa keskusteluissa alkaa esiintyä täysin uusi sana – *energiaklusteri*. Kymmenen vuotta myöhemmin useimmat seudun asukkaat tietävät hyvin, että Pohjoismaiden tärkeimmän energiaklusterin viennityrityksiä on kiittäminen valtaosasta alueen työpaikoista, veroista ja siten myös hyvinvoinnista. He tietävät myös, että vihreään siirtymään kuuluva fossiilisista polttoaineista irtaantuminen luo huomattavaa kansainvälistä kysyntää, jolla tulee olemaan positii-

EnergyVaasan avainluvut

- **Koostuu 160 yrityksestä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto 5 miljardia**
- **Yli 80 % liikevaihdosta tulee viennistä**
- **Yhteensä 12 000 työntekijää**
- **200 miljoonaa TKI-toimintaan vuodessa**
- **Uusia investointeja odotetaan 1,2 miljardin edestä 2025 loppuun mennessä**

vinen vaikutus seudun kehitykseen. GigaVaasa-hankkeen nimissä energian varastointiin ja akkuteknologiaan tehtyjen investointien ansiosta Vaasan seudulla on tässäkin asiassa ässä hihassaan.

Vain kymmenessä vuodessa energiaklusterista tulee yksi seudun identiteetin kulmakivistä, ja siitä saamme kiittää suurelta osin Vasekin viestintätyötä. Sana *työmatka* saa aivan uuden merkityksen, kun se ei enää tarkoita vain kulkemista Vaasaan töihin, vaan merkitsee tuhansien muiden kanssa tehtyä yhteistyötä ilmastonmuutosta vastaan.

Vientiryityksille, korkeakouluille ja elinkeinoelämän kehittämisen organisaatioille oli selvää jo 1990-luvulla, että energiateknologia-sektori oli seudun elinkeinoelämää yhdistävä tekijä ja että sillä oli huimat kasvuedellytykset. Energiaklusteri oli yksi Vaasan seudun osaamiskeskusohjelman painopisteistä jo vuonna 2003, jolloin Vasek perustettiin. Tässä vaiheessa harva alueen asukkaista kuitenkaan tietää mitään energiaklusterista.

Vasek osallistuu alusta asti niin sanottuun EnergyVaasa-yhteistyöhön, jonka tarkoituksena on edistää Vaasan seudun kehitystä kansainväliseksi energiateknologian kasvukeskukseksi. Vasek tekee töitä erityisesti markkinoinnin puolella, jotta Vaasan seudun asukkaat vähitellen käsittävät energiaklusterin merkityksen. Vasek on vastuussa myös suuresta osasta EnergyVaasan takana olevan teknologiakeskus Merinovan kunnallisesta vastinrahoituksesta.

Käytännössä energiaklusterin muodostuminen merkitsee sitä, että energiateknologiasta on tullut alueen teollisuuden perusta, joka yhdistää konepajateollisuuden ja sähköteknisen teollisuuden sekä luo perustan tulevalle akkukemianteollisuudelle. Vaasan veturiyritykset ABB ja sen edeltäjä Strömberg olivat toimineet jo pitkään kaikilla sähköenergiantuotannon aloilla: sähköntuotannossa, sähköjakelussa ja sähkön käytössä. Ensimmäinen harppaus kohti varsinaista klusteria otetaan, kun toinen veturiyritys, laivamoottoreiden valmistaja Wärtsilä, eriyttää voimalaitostoinnin omaksi liiketoiminnakseen ja aloittaa dieselveimälöiden toimittamisen vuonna 1990.

Klustereille on tyypillistä, että niiden osaaminen synnyttää uusia yrityksiä, jotka samaan aikaan sekä kilpailevat että tekevät yhteistyötä keskenään. ABB:n kautta syntyneet off-yritykset VEO ja Vacon (nykyisin Danfoss) perustetaan vuosina 1989 ja 1993. Viimeistään 1990-luvun puolivälissä Vaasan seudun elinkeinoelämän ja aluekehityksen parissa työskenteleville on selvää, että seudulle on syntyvässä kansainvälisen mittakaavan energiaklusteri. Ilmastokriisin uhka ja kamppailu ilmastonmuutosta vastaan nousevat merkittäviksi poliittisiksi kysymyksiksi vuoden 1997 Kioton ilmastokokouksessa, jossa allekirjoitetaan niin kutsuttu Kioton sopimus. Jatkuvasti laajentuva maailmanlaajuinen ilmastotyö merkitsee sitä, että uusiutuvalle energialle ja energiatehokkaille ratkaisuille riittää loputtomasti kysyntää. Vaasan seudun energiaklusterissa kehitetään juuri näitä tuotteita.

Abstrakti käsite *energiaklusteri* tarkoittaa käytännössä: "Olemme se seutu, joka tuottaa tekniset ratkaisut ilmastokriisiin."

Voidaan siis todeta, että Vaasan kaupunkiseutu on ollut olemassa jo siitä asti, kun Vaasa perustettiin vuonna 1606. Vaasan seudusta tuli kuitenkin käsite vasta sen jälkeen, kun Suomesta tuli EU:n jäsenmaa vuonna 1995. Vaasanseudun Kehitys Oy VASEK kasvoi siksi instituutioksi, joka seudulta oli puuttunut. Yhtiön ensimmäisten kahdenkymmenen vuoden aikana seudulla tapahtui merkittäviä muutoksia, joissa Vasekilla oli kulissien takana tärkeä rooli. Seuraavissa luvuissa syvennymme lähemmin Vasekin organisaatioon.

Vaasan seutu saa oman kehitysyhtiönsä

Vaasan seudun kunnat perustavat Vasekin vuonna 2003. Päätös perustamisesta on kuitenkin käytännössä tehty jo vuonna 2001 Vaasan seudun haettua mukaan kansalliseen aluekeskusohjelmaan (AKO). Yksi ohjelman tärkeimmistä kohdista on alueellisen elinkeino- ja kehitysyhtiön perustaminen. Vaasan seudun aluekeskusohjelmaa kuvaavassa hakemuksessa 19.11.2001 todetaan, että Vaasan seutua tulee kehittää kokonaisuutena, ja että perustettavan yhtiön toiminta-ajatuksena tulee olla kuntien elinkeinopolitiikan tehostaminen luomalla yhteinen, alueellinen elinkeinopolitiikka.

AKOn taustalla vaikutti sisäministeriön toive vauhdittaa suurimpien kaupunkiseutujen välistä yhteistyötä, joten ministeriö lupasi kaupunkiseuduille valtiollista tukea vastineeksi siitä, että seudut sopisivat keskenään kilpailukykyä parantavista toimista.

Hakemuksessa sen ajan sanoin kuvatut elinkeino- ja kehitysyhtiön tehtävät eivät ole juurikaan muuttuneet 20 vuoden aikana: Vasek tarjoaa yhä asiantuntijapalveluja yrityksille, auttaa pieniä yrityksiä kansainvälistymisessä, osallistuu EU-hankkeiden hallintaan ja vastaa seudun "imagomarkkinoinnista". AKO-hakemuksessa ei oleteta, että joka ikinen seudun kunnista ryhtyisi uuden yhtiön osakkaaksi, mutta se ei olekaan välttämätöntä. AKO-hakemuksen laatii sisäministeriön vaatimusten mukaisesti erillinen ohjausryhmä, eikä se edellytä kaikkien kuntien täydellistä hyväksyntää.

Sisäministeriön ensimmäinen päätös syyskuussa 2001 on pettymys. Vaasan seutua pyydetään täydentämään hakemusta, mikä tehdäänkin marraskuussa. Ministeriö hyväksyy hakemuksen joulukuussa 2001, ja AKO-työ pääsee alkamaan keväällä 2002. Valtion rahoittama aluekeskusohjelma luo suuntaviivat Vasekin perustamisprosessille.

Vaasan seudun saman vuoden seutusopimus toimii yhtenä seudun aluekeskusohjelman taustapapereista. Yhdentoista kunnan – Isonkyrön, Jurvan, Maalahden, Maksamaan, Mustasaaren, Korsnäsin, Laihian, Oravaisten, Vaasan, Vöyrin ja Vähäkyrön – valtuustot hyväksyvät ohjelman ja näyttävät samalla, millaisiin saavutuksiin kunnat yltävät, kun ne tekevät yhteistyötä. Elinkeino- tai kehitysyhtiötä ei mainita nimeltä. Sen sijaan kunnat sitoutuvat toteuttamaan yhteisiä hankkeita ja ajamaan yhteisiä etuja ”*perustettavan alueorganisaation puitteissa*”.

Vaasan seudun sisäinen seutusopimus on mielenkiintoinen aikalaisasiakirja, joka kuvaa paitsi itsenäisten kuntien haasteita vuosituhannen vaihteen EU-Suomessa, myös kuntien huolia uudessa tilanteessa, jossa ne eivät enää saa päättää kaikesta itsenäisesti. Sopimuksessa kuvataan globalisoitunutta maailmaa, jossa seudut kilpailevat keskenään kansainvälisellä tasolla ja jossa innovaatiot, osaaminen ja korkeakoulutasoinen koulutus ovat alueen menestyksen kannalta ratkaisevia tekijöitä – unohtamatta kuitenkaan seudun vetovoimaa, joka houkuttelee alueelle uusia yrityksiä ja asukkaita:

”Voimakkaasti kansainvälistyvässä maailmassa ja kiristyvässä kilpailussa on välttämätöntä koota voimia. Seudun sisällä tapahtuvan keskinäisen kilpailun sijasta tarvitaan yhteistyön antamaa voimaa kilpailtaessa muiden seutujen ja kansainvälisten alueiden kanssa. Veronmaksajien edun mukaista on myös järjestää palvelut tarvittaessa seudullisina siten, että saavutetaan kustannushyötyjä ja nostetaan laatua.”

Samaan hengenvetoon kunnat vaativat täydellistä vapaaehtoisuutta ja suojaavat itseään sellaiselta yhteistyöltä, joka voisi vähentää kunnan itsemääräämisoikeutta. Tämä suoja oli ehtona sille, että yhdentoista kunnan valtuustot hyväksyisivät sopimuksen. Maaseutukunnat ovat huolissaan siitä, että toiminta tulisi pyörimään Vaasan ympärillä, kun taas ruotsinkieliset kunnat ovat huolissaan siitä, että yhteistyö toteutuisi vain suomen kielellä.

”Perustavoite on, että seutuyhteistyön osapuolet itsenäiseltä ja tasa-arvoiselta pohjalta vapaaehtoisin toimin toteuttavat sellaista osapuolten hyväksymää yhteistyötä, josta on kaikille hyötyä. (...) Toimintakulttuurina on se, että vain ne hankkeet toteutetaan, jotka voidaan yhteisymmärryksessä sopia hankkeeseen mukaan lähtevien kuntien ja osallisuustahojen kanssa. (...) Kaikessa kehittämis- ja yhteistyössä otetaan huomioon ja annetaan sijaa seudun kuntien keskinäisille kieli- ja kulttuurieroille.”

Yhteistyön rima on siis korkealla. Pallo lähtee kuitenkin pyörimään, ja ensimmäinen askel kohti yhteisen kehitysyhtiön perustamista otetaan vuoden 2001 sisäisen aluesopimuksen myötä. Kuten sopimukset yleensä, tämäkin sopimus tehdään noudatettavaksi.

Jälkikäteen voidaan todeta, että kuntien jo tuolloin ilmennyt varovaisuus ja epäluottamus on tärkeä askel prosessissa, jonka kautta Vasek rakentaa luottamusta toimintaansa. Koska kuntien täysjäsenyys ja hankkeisiin osallistuminen ei ole aluksi pakollista, Vasekin johto joutuu keskittymään hankkeisiin, joita kunnat todella kokevat tarvitsevansa. Vasek perustettiin Vaasan seudun yrityksiä varten, ja niiden hyväksynnän saavuttaminen on Vasekille ensiarvoisen tärkeää. Ensimmäisten vuosien aikana yhtiön pääkohderyhmä ovat kuitenkin sen omat omistajakunnat.

Vasekista tulee Vasek

Vaasan kaupungissa tehdään jo 1990-luvulla useita poliittisia aloitteita naapurikuntien kanssa tehtävän yhteistyön virallistamisesta kuntayhtymän tai elinkeinoyhtiön muodossa toimivan elinkeinokeskuksen avulla. Elinkeinoyhteistyön selvittämistä koskevat aloitteet tulevat Marjatta Vehkaojalta (SDP) vuonna 1992, Lars-Erik Wägarilta (RKP) vuonna 1998 ja Raimo Rauhalalta (SDP) vuonna 2000.

Kuntarajat eivät luonnollisesti ole koskaan täysin ilmatiiviitä, ja Vaasan ympäryskunnat tekevät jo tässä vaiheessa yhteistyötä maankäyttöön ja liikenteeseen koskevissa kysymyksissä. *Vaasan seudun yhteistyöneuvottelukunta* on kuntien yhteinen toimielin, jossa kuntajohtajat keskustelevat elinkeinoelämän asioista ja niihin liittyvistä mahdollisista yhteishankkeista. Vaasan kaupunginjohtajina 1990-luvulla toimineet Juhani Turunen ja Seppo Sanaksenaho pyrkivät vahvistamaan seudun kuntien yhteistyötä, ja virallisen yhteistyön lisääminen kirjataan Vaasan kaupungin strategiaan. Muut kunnat eivät kuitenkaan vielä 90-luvulla ole kiinnostuneita yhteisestä elinkeinoyhtiöstä.

Sisäministeriö, joka johtaa suomalaista aluepolitiikkaa aina vuoteen 2008 asti, tekee jo 1980-luvulla aloitteita, joiden päämääränä on pääkaupunkiseudun ulkopuolisten kaupunkiseutujen vahvistaminen. Yksi näistä aloitteista toimii alkusysäyksenä *Vaasanseudun kehittämisohjelmalle*, joka laadittiin vuonna 1990 sisäministeriön toimeksiannosta ja uudistettiin vuonna 1998 kuntien omasta aloitteesta.

Kehittämisohjelmien esipuheiden sanavalinnat eroavat toisistaan huomattavasti, mikä lienee seurausta siitä, miten maailma on muuttunut niiden väliin jäävien kahdeksan vuoden aikana. Siinä missä kunnat vuonna 1990 korostivat laativansa ohjelman täyttääkseen lakisääteisen velvollisuutensa, kahdeksan vuotta myöhemmin kunnat toteavat yhteisymmärryksessä Vaasan

seudun olevan luonnollinen kahdentoista kunnan yhteistyöalue. Närpiön kaupunki osallistuu ohjelman laatimiseen vuonna 1998.

Vuoden 1990 esipuheessa kunnat kuitenkin toteavat ohjelman laatimisprosessin olleen hyödyllinen: *”Työn laadintaprosessin yhteydessä on voitu havaita, että sisäministeriön esittämien tavoitteiden lisäksi ohjelmalla on erittäin tärkeä merkitys toimia välineenä ja lähtökohtana mukana olleiden kuntien jatkuvalle yhteistyölle. (...) Toimikunta osaltaan toivoo, että tämä raportti on yhtenä välikappaleena edesauttamassa Vaasan seudun kuntia entistä tiiviimpään yhteistyöhön oman alueensa kehittämisessä.”*

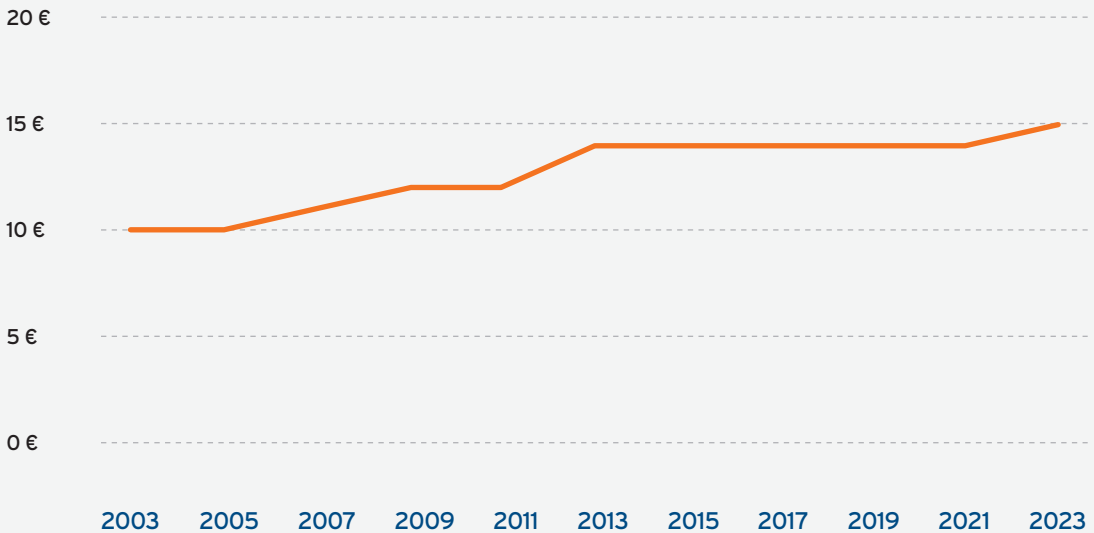
Kahdeksan vuotta myöhemmin, vuonna 1998, kunnat esittävät jo selvän tahdonilmaisun, joka voidaan jälkikäteen tulkita tärkeäksi askeleeksi matkalla kohti Vasekin perustamista. *”Vaasan seudun kunnat ilmaisevat tämän kehitysohjelman myötä yhteisen tahtonsa kehittää aluettaan entistä paremmaksi ihmisten elää ja asua sekä elinkeinoelämän toimia.”*

Vuoden 1998 kehittämisohjelmassa kuvataan niitä toimintaympäristön muutoksia, joiden johdosta Vaasan kaksitoista ympäryskuntaa päätyvät muodostamaan oman ohjelman Vaasan seudulle. 90-luvun alun lama, kuntien heikentynyt taloudellinen tilanne, Suomen alueiden uudistunut jako lääneihin ja maakuntiin – jonka seurauksena Vaasan lääni katoaa kartalta – sekä internetin vauhdittama informaatio- ja viestintäyhteiskunnan syntyminen johtavat huomattaviin muutoksiin kaupungeissa ja kunnissa.

Tärkein tekijä on kuitenkin Suomen liittyminen Euroopan unioniin vuonna 1995, minkä myötä maasta tulee osa EU:n yhteismarkkinoita. Se merkitsee tavaroiden, ihmisten ja pääoman vapaata liikkuvuutta, mutta myös kasvavaa kansainvälistä kilpailua, johon vaikuttaa myös uusi megatrendi – globalisaatio.

Kun tutkitaan Vasekin perustamiseen johtaneita tekijöitä, on selvää, että EU-jäsenyys, EU-ohjelmiin perustuva aluepolitiikka ja niiden vaatimukset Suomen aluepolitiikalle ovat vaikuttaneet ratkai-

Kuntien perusrahoitus euroa / asukas

sevasti valtion päätökseen panostaa kasvukeskuksiin ja kaupunkiseutuihin. Vasekin kaltaisten kehitysyhtiöiden perustaminen keskus-
taajaman ympärille on luonnollinen jatkumo tälle kehitykselle.

Jyväskylän malli

Vuonna 2001 Vaasa saa uuden kaupunginjohtajan Brysselistä, juristi Markku Lumion. Lumio on 1990-luvulla toiminut kokoomuksen kunnallispoliitikkona ja Jyväskylän kaupunginhallituksen puheenjohtajana. Hänellä on ennestään käytännön kokemusta kaupunkiseudun elinkeinokysymysten ja aluekehityksen parissa toimivan kehitysyhtiön rakentamisesta. Vuonna 1996 peruste-

tusta Jyväskylän seudun kehittämissyhtiö Jykesistä tulee Vasekin esikuva, ja Lumio käynnistää prosessin, joka lopulta johtaa Vasekin perustamiseen.

Vuonna 2002 Marcus Henricson, juristi hänkin, aloittaa Mustasaaren kehityspäällikkönä. Hän nousee vuoden sisällä kunnanjohtajaksi. Henricson on toiminut puolustusministeriön erityisavustajana Lipposen II hallituksen aikana, ja hänen työnkuvaansa on kuulunut seurata sisäministeriön tapahtumia Ruotsalaisen kansanpuolueen puolesta. Kuten todettua, ministeriössä puhaltavat aluepolitiikan uudet tuulet. Siitä, mitä ennen pidettiin valtiolaisena tukipolitiikkana, tulee nyt keino vahvistaa kilpailukykyä.

Vaasa on asukasmäärältään ylivoimaisesti suurin kunta Vaasan seudulla. Sitä seuraa toisella sijalla Mustasaari selkeällä etäisyydellä seuraavien sijojen kunnista. Siinä missä Vaasan asukkaista enemmistö on suomenkielisiä, Mustasaari on Suomen suurin kunta, jonka asukkaista enemmistö on ruotsinkielisiä. Kahden suurimman omistajakunnan yhteistyön sujuvuus on edellytys paitsi Vasekin päätöksenteon, myös yhtiön käytännön työn onnistumiselle. Tässä suhteessa Vasek saa erinomaisen alun – tuoreet kaupungin- ja kunnanjohtajat Lumio ja Henricson ovat yhtä mieltä siitä, miten menestyvän kaupunkiseudun tulee toimia. He tuntevat myös EU:n aluepolitiikan vaatimukset ja näkevät, miten suomalaiset hallitukset tulevat hoitamaan aluepolitiikkaa tulevaisuudessa.

Elinkeino- ja kehitysyhtiön perustamisen päätöksentekoprosessia helpotetaan aluesopimuksessa tekemällä siitä kunnille vapaaehtoista. Kunnan ei tarvitse ryhtyä omistajaksi, eikä omistajakuntia pakoteta osallistumaan hankkeisiin, joista ne eivät koe hyötyvänsä. Kuntien päätöksenteko osoittautuu kuitenkin hitaammaksi kuin aloitteentekijät osasivat aavistaa. Kuntien johtavat virkamiehet käyvät jo keskusteluja siitä, miten yhteinen yhtiö voisi toimia ja mitä hyötyjä siitä olisi, mutta kunnanvaltuutetuille asia on uusi, ja päätöksenteko vaatii aikaa.

Kunnat pääsevät yhteisymmärrykseen ja kaikki valtuustot saavat tarvittavat päätökset tehtyä vasta 23.5.2003. Vuosina 2001–2003 asiasta käydään vilkasta keskustelua lehtien mielipidekirjoituspalstoilla. Kunnat järjestävät aiheesta tiedotustilaisuuksia kunnanvaltuutetuille ja asukkaille. Yksi Vaasan aluekeskusohjelman saavutuksista vuonna 2002 on päätös elinkeino- ja kehitysyhtiön nimestä. Uuden yhtiön nimeksi valikoituu Vaasan-seudun Kehitys Oy – Vasaregionens Utveckling Ab. Nimessä esiintyvä sana kehitys on poliittinen valinta, joka merkitsee laajempaa toimintaa kuin kuntien elinkeinopalvelujen ja elinkeinoasiamiestoiminnan yhdistämistä.

Julkisessa keskustelussa korostuvat muun muassa seuraavat huolenaiheet:

- Yhtiö heikentää kuntademokratiaa, sillä sitä ohjaavat kunnanjohtajat eivätkä poliittiset luottamushenkilöt
- Pohjanmaan liitto edustaa jo koko Pohjanmaata, eikä Vaasan seutu tarvitse omaa yhtiötä
- Maaseudun elinkeinot joutuvat ahtaalle Vaasan kaupungin hallitsemassa yhtiössä
- Kunnan elinkeinoasiamiesten virkoja ei tule lakkauttaa, sillä elinkeinoelämän kehittäjiä tulee olla saatavilla muuallakin kuin Vaasassa.
- Jos yhtiötä johdetaan vain Vaasasta, ruotsinkieliset palvelut ovat uhattuna
- Kuntien ei tule liittyä yhtiöön, joka omistaa ja vuokraa teollisuuskiinteistöjä

Kiivainta keskustelu on ruotsinkielisissä kunnissa, kun taas esimerkiksi Kyrönmaan kolmessa kunnassa päätöksentekoprosessi etenee ilman suurempia kiistoja.

Lopullinen osakassopimus ottaa kantaa moneen kritiikin aiheeseen. Siinä säädetään erikseen, että yhtiö ei saa omistaa maata tai kiinteistöjä, vuokrata suoraan tai välillisesti tiloja yrityksille tai toimia takaajana yhtiöille, jotka harjoittavat tällaista toimintaa. Omistajakunnat pyrkivät näin välttämään tilanteen, johon moni

Mallia Jyväskylästä. Markku Lumio, Vasekin hallituksen ensimmäinen puheenjohtaja, haki inspiraatiota Vasekin perustamiseen Jyväskylästä.

kunta joutui 1990-luvun talouskriisin aikana. Tällöin useat kunnat tekivät isoja tappioita, kun niiden rahoittamia teollisuusrakennuksia jäi laman vuoksi tyhjilleen.

Lopullisessa osakassopimuksessa säädetään myös, että alueellinen edunvalvonta toteutetaan yhteistyössä kuntien ja Pohjanmaan liiton kanssa ja että maaseutuhallinto ja paikalliset yrityskontaktit pysyvät kunnissa.

Kuusi kuntaa – Isokyrö, Laihia, Maalahti, Mustasaari, Vaasa ja Vähäkyrö – ovat alusta alkaen Vaasanseudun Kehitys Oy:n täysivaltaisia osakkaita. Jokaiselle kunnalle merkittyjen osakkeiden määrä ja niiden yhtiölle antama rahoitus määritetään suhteessa kuntien asukaslukuihin. Neljälle kunnalle – Jurvalle, Korsnäsillem, Oravaisille ja Vöyrille – merkitään 10 kappaleen vähimmäismäärä osakkeita, ja ne ostavat tarvitsemansa palvelut yhtiöltä. Maksamaan kunta päättää olla ryhtymättä Vaasanseudun Kehitys Oy:n osakkaaksi. Näillekin kunnille annetaan kuitenkin mahdollisuus liittyä täysivaltaisiksi osakkaiksi vuoteen 2005 mennessä.

Vaasanseudun Kehitys Oy:n päätösvalta jaetaan siten, että Vaasan kaupungilla on suurimpana osakkeenomistajana enemmistö yhtiökokouksessa. Jokaisella täysivaltaisella omistajakunnalla on paikka hallituksessa Vaasan toimiessa puheenjohtajana. Keskeinen linjanveto oli jakaa hallituspaikat myös elinkeinoelämän ja korkeakoulujen edustajille niin, että suuryrityksillä, pienyrityksillä, yliopistoilla ja korkeakouluilla on jokaisella yksi paikka hallituksessa. Yhtiön virallinen kieli on suomi, mutta jokainen saa puhua omaa äidinkieltään, ja pöytäkirjat kirjoitetaan aluksi molemmilla kielillä. Yhtiön viralliseksi perustamispäiväksi merkitään 20.8.2003, jolloin perustamisasiakirjat allekirjoitetaan ja perustava yhtiökokous järjestetään Vaasan kaupunginvaltuuston istuntosalissa.

Vasekista tulee Vasek ja työ pääsee alkamaan

Hallituksen ensimmäinen merkittävä päätös on toimitusjohtajan nimittäminen. Omistajakunnissa on kaksi erilaista näkemystä Vasekin tulevasta roolista. Osa näkee toimitusjohtajan pestin kokopäivätyönä, kun taas osa näkee sen osapäivätyönä. Muun muassa Pohjanmaan liitolle ja sen kehitys- ja elinkeinopäällikölle Stefan Råbackille sovitellaan Vasekin osa-aikaisen toimitusjohtajan manttelia, mutta maakuntajohtaja Olav Jern ja Råback itse pitävät ajatusta mahdottomana. Vaasan kaupunginhallinnossa syntyy ajatus, että kaupungin johtavat virkamiehet johtaisivat Vasekia osana työtään. Kulisseissa kehitysjohtaja Jorma J. Pitkämäki nimetään vahvaksi johtajaehdokkaaksi. Vasekin hallitus ei kuitenkaan halua lähteä tälle tielle, sillä kehitysyrityksen kannalta on tärkeää, että yhtiötä johdetaan itsenäisesti eikä pidetä ikään kuin Vaasan kaupungin sisäisenä asiana.

Huipputyö herättää laajaa kiinnostusta, ja toimitusjohtajan paikkaa hakee yhteensä noin 40 henkilöä. Joulukuussa 2003 hallitus nimittää diplomi-insinööri Pekka Haapasen kehitysyrityksen ensimmäiseksi toimitusjohtajaksi. Hallitus kuvaa valintaa linjavalinnaksi ja kertoo Haapasen yrittäjätaustan olleen ratkaiseva etu muihin pääehdokkaisiin nähden, joilla puolestaan oli taustaa hallinnosta, korkeakouluista ja viestinnästä. Vasek saa täten toiminnalleen johtajan, joka tuntee sen tärkeimmän kohderyhmän eli yrittäjien arjen läpikotaisin ja joka johtaa kehitysyritystä kuin yhtiötä – ei kuin virastoa. Haapasta kuvataan pikemminkin tekijäksi kuin strategiksi, mikä puolestaan korostaa hallituksen roolia yhtiön strategian kehittämisessä.

Vaasanseudun Kehitys Oy – Vasaregionens Utveckling Ab ei ole nimistä lähestyttävien saatikka myyvin, joten hallitus saa tehtäväkseen valita yhtiölle markkinointinimen. Ehdoksi asetetaan,

Kaksi toimitusjohtajaa. Pekka Haapanen (vasemmalla) valittiin Vasekin ensimmäiseksi toimitusjohtajaksi. Vuonna 2017 oli Stefan Råbackin vuoro astua toimitusjohtajan rooliin. Kuva vuodelta 2014.

että nimen tulee toimia sekä suomeksi, ruotsiksi että englanniksi Vaasan seudulla ja sen ulkopuolella. Jarmo Mäkynen Mainostoi-
misto WILMAsta pestataan tehtävään ja loppusuoralle pääse-
vät vaihtoehdot VASKE, VASEK, VASKU, VOY, VOY-VAB, VARE,
VAD-Center, VADCE ja Wasaregion. Loppu on historiaa. Seuraava
askel on luoda VASEKille erottuva visuaalinen identiteetti. Yhtiön
logo on graafinen suunnittelija Jukka Isomäen käsialaa, mutta
siinä näkyy myös toimitusjohtaja Haapanen kädenjälki. Haapanen
on kotoisin Tampereelta, ja Tapparannan kannattajana hänellä on
näppinsä pelissä logon sinioranssin värimaailman valinnassa.

Ennen Vasekin perustamista kunnat ovat sopineet, että täysival-
taiset omistajakunnat rahoittavat yhtiötä 10 eurolla asukasta kohti
vuosina 2004–2006. Tämä on kohtuullinen taso aluekehitysyhtiöille,
ja osa omistajakuntien tietoista pyrkimystä kohti säästävistä yritys-
kulttuuria. Käytännössä se tarkoittaa, että toiminnan alussa omis-
tajakunnat rahoittavat Vasekia noin miljoonalla eurolla vuosittain.
Kaksikymmentä vuotta myöhemmin kuntien rahoitus on noussut
15 euroon asukasta kohti eli yhteensä noin 1,7 miljoonaan euroon.

Vasekin hallinnoimien hankkeiden, kuten AKO:n, rahoitus tulee
pääasiassa valtiolta tai EU-rahoitusta hallinnoivalta Pohjanmaan
liitolta. Toisaalta osa Vasekin budjetista käytetään niin sanottuun
kunnalliseen vastinrahoitukseen, jolla rahoitetaan muiden tahojen
hallinnoimia kehityshankkeita. Toisin sanoen kunnat rahoittavat
Vasekia, joka taasen päättää, mille hankkeille myönnetään kunnal-
lista rahoitusta. Tyypillinen esimerkki tästä on teknologiakeskus
Merinovan hallinnoima osaamiskeskusohjelma OSKE.

Vasekin ensimmäinen toimisto sijaitsee Runsorissa, jonne
Mari Kattelus siirtyy työskentelemään Vaasan AKO-toimistolta.
AKO-koordinaattoriksi palkataan kokenut kuntavirkamies Jan-Erik
Helenelund. Haapanen toimii itse yritysneuvojana, ja hänen ja halli-
tuksen suunnitelmissa on rekrytoida seuraavaksi lisää henkilös-
töä yritysneuvontaan. Vuoden 2005 alussa Stefan Råback siirtyy

Pohjanmaan liitosta Vasekin toimialajohtajaksi, ja seuraava rekrytointi hänen jälkeensä on Kjell Nydahl.

Tämän historiikin seuraavissa luvuissa keskitytään järjestyksessä Vasekin kolmeen painopistealueeseen yrityspalveluihin, aluekehittämiseen ja seutuviestintään – ja niiden kehitykseen yhtiön kaksikymmenvuotisen historian aikana. Tämä luku keskittyy yhtiön historiaan ja sen tärkeimpiin käännekohtiin.

Historian käännekohdat

Tietyt päälinjat piirtyvät selvästi esiin. Vasekin toiminta on keskittynyt kolmeen päätehtävään koko yhtiön kaksikymmenvuotisen historian ajan. Yhtiön aloittaessa toimintaansa se keskittyi eniten yrityspalveluihin, joka oli tehtävistä konkreettisista ja tutuista niin sen omistajakunnille kuin sen kohderyhmillekin. Aluekehitys on osa yhtiön toimintaa alusta asti AKO:n muodossa. Ensimmäiset vuodet ovat kuitenkin kokeilujen aikaa, ja kuluu muutama vuosi, ennen kuin toiminta asettuu uomiinsa. Seutuviestintä keskittyy aluksi seudun sisäiseen viestintään, jolla pyritään kasvattamaan kuntien, yritysten ja veronmaksajien luottamusta yhtiöön, mutta vuodesta 2008 eteenpäin viestintää suunnataan yhä enemmän Vaasan seudun ulkopuolelle.

Vasekin 20 ensimmäiset vuotta voidaan jakaa seuraaviin vaiheisiin:

- 2003–2007 – luottamuksen rakentaminen ja kaikkien kuntien liittyminen toimintaan
- 2008–2016 – toiminta kasvaa ja kukoistaa
- 2016–2019 – taloudellisesti vaikeat vuodet
- 2019–2023 – pandemian ja sodan aiheuttama turbulenssi

Uusi hallituksen puheenjohtaja. Kun Tomas Häyry valittiin Vaasan kaupunginjohtajaksi, tuli hänestä samalla Vasekin hallituksen puheenjohtaja.

Vasekin aloittaessa toimintansa siihen kuuluu kuusi täysivaltaista omistajakuntaa ja neljä palveluja ostavaa kuntaa, joille on merkitty vähimmäismäärä osakkeita. Täysivaltaiset omistajakunnat toivovat, että kaikki kunnat tulisivat mukaan jakamaan taloudellista vastuuta. Muutamaa vuotta myöhemmin tämä toive toteutuu. Korsnäsistä tulee täysivaltainen omistajakunta vuonna 2005. Täysin ulkopuolelle jättäytynyt Maksamaa yhdistyy Vöyrin kuntaan, ja kunta nimetään uudelleen Vöyri-Maksamaan kunnaksi vuonna 2007. Samana vuonna sekä Vöyri-Maksamaan että Oravaisten kunnista tulee Vasekin täysivaltaisia omistajakuntia.

Jurvan kunta taas oli ollut erikoistapaus jo alusta alkaen, sillä toisista poiketen se kuului Etelä-Pohjanmaan maakuntaan. Jurvalla

on historiallisesti katsottuna ollut paljon yhteistä toimintaa Vaasan kanssa, ja se oli mukana laatimassa Vaasan seudun kehitysohjelmia vuosina 1990 ja 1998. Jurvan aikaa Vasekissa leimaavat kuitenkin kunnan sisäiset keskustelut siitä, minne kunta kuuluu. Keskustelujen lopputuloksena Jurva jättäytyy pois Vasekista ja aloittaa yhdistymisprosessin Kurikan kanssa vuonna 2007. Vuonna 2009 Jurvasta tulee osa Kurikan kaupunkia ja Seinäjoen seutua.

Vasekin osakasmäärä laskee jälleen vuonna 2011 Oravaisten kunnan yhdistyessä Vöyriin ja vuonna 2013 Vähäkyrön liittyessä Vaasaan. Vuonna 2021 Isokyrö päättää vaihtaa maakuntaansa Pohjanmaasta Etelä-Pohjanmaahan, mikä asettaa sen Jurvan aiempaa tilannetta muistuttavaan asemaan. Isokyrö on perinteisesti ollut Vaasan seudun ja Seinäjoen seudun rajakunta, ja sen Vasek-omistajuudella on ollut vahva poliittinen tuki sitäkin huolimatta, että kunta kulttuurisesti suuntautuu kohti Seinäjokea.

Vasek aloittaa toimintansa Runsorin Futura-kiinteistöissä, mutta toiminnan kasvaessa ja tilojen jäädessä pieniksi yhtiö siirtyy vuonna 2007 Vaasan keskustaan Alatori 1 A:ssa sijaitsevaan kiinteistöön. Keskeisempää paikkaa Vaasan seudulta on vaikea keksiä, ja yhtiön kyltti kaupungin paraatipaikalla muistuttaa seudun yrittäjiä ja asukkaita yhtiön olemassaolosta. Voidaan siis hyvällä syyllä sanoa, että Vasek on näkyvästi läsnä Vaasan seudulla.

Toinen tärkeä askel yhtiön historiassa on uusyrityskeskus Startian siirtyminen osaksi Vasekia vuonna 2008, mihin palataan tarkemmin kolmannessa luvussa. Ensimmäisinä toimintavuosinaan Vasek keskittyy tukemaan jo asemansa vakiinnuttaneiden yritysten kehitystä, mutta Startian siirryttyä Vasekin toiminnan piiriin yhtiö ottaa hoitaakseen myös uusien yritysten neuvonnan. Sen myötä Vasekin toiminta kattaa nyt yritysten koko elinkaaren.

Vuonna 2011 yhtiön hallituksessa tapahtuu merkittävä muutos, kun Markku Lumio lopettaa Vaasan kaupunginjohtajana. Vaasan teknisen toimialan johtaja Tomas Häyry nimitetään virkaa toimit-

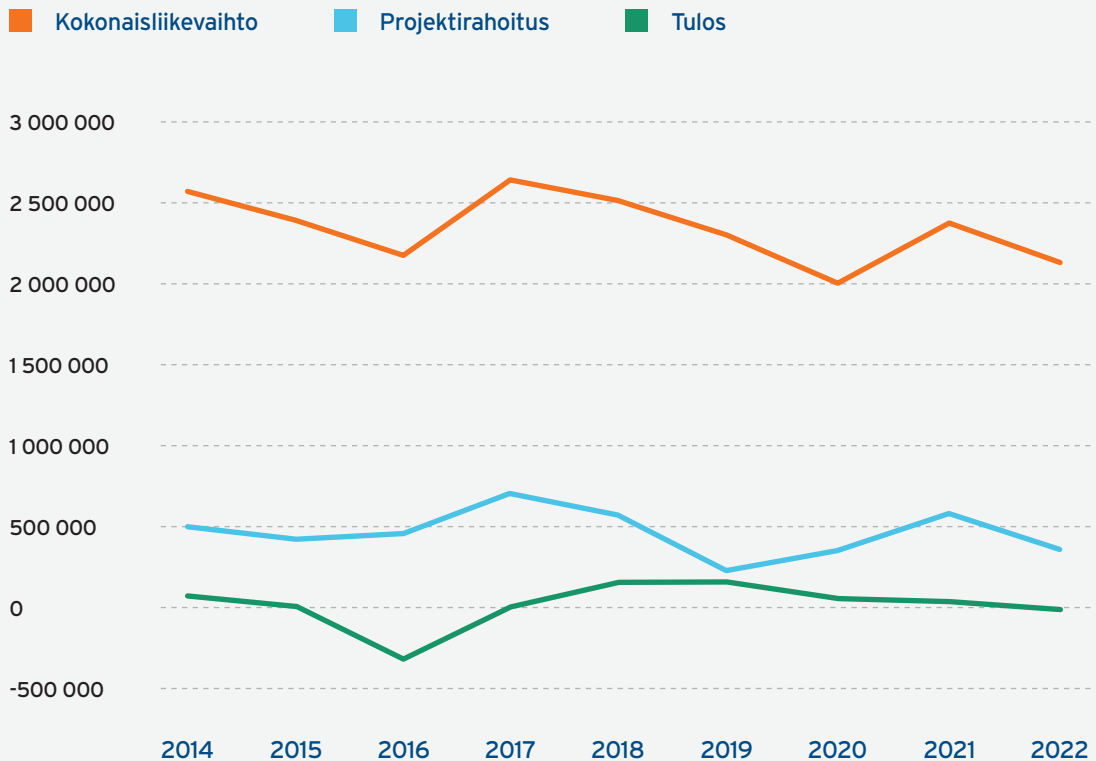
tavaksi kaupunginjohtajaksi ja lopulta kaupunginjohtajaksi elokuussa 2011. Vaasan kaupungin edustaja toimii Vasekin hallituksen puheenjohtajana, ja valtuusto nimittää Häyryn Lumion seuraajaksi myös tässä tehtävässä. Häyry on aiemmin toiminut myös Vaasan kehitysjohtajana, joten hän on jo valmiiksi perehtynyt sekä aluekehitykseen että Vasekin toimintaan. Lumio oli kehitysorientoitunut johtaja. Häyry vie kaupunginjohtajan roolin kehittäjänä vieläkin pidemmälle viimeistään GigaVaasa-hankkeella jossa hän kantaa vuodesta 2016 alkaen operatiivista vastuuta uusien yritysten houkuttelemisesta alueelle.

Maksamaton arvonlisävero johtaa kassakriisiin

Vasekille vuonna 2016 tehty verotarkastus johtaa tiukkoihin säästötoimiin ja kasvattaa muutamaksi vuodeksi yhtiön tarvetta ulkopuoliselle rahoitukselle. Käy ilmi, että Vasek on tulkinnut arvonlisäverolainsäädäntöä väärin ja jättänyt kirjaamatta kuntien rahoituksen arvonlisäveron vuosina 2013–2016. Vasek lähettää joka vuosi laskut kunnille niiden ennalta sovitusta rahoitusosuuksista. Näihin laskuihin kehitysyhtiöiden tulisi lisätä arvonlisävero valtion puolesta. Tätä Vasek ei ole kuitenkaan tehnyt. Veroviranomaiset päättävät, että Vasekin tulee maksaa valtiolle noin 300 000 euron summa verokorotuksineen, viivästysmaksuineen ja korkoineen. Vasek valittaa päätöksestä, mutta Helsingin hallinto-oikeus tekee asiasta yksiselitteisen päätöksen vuonna 2017: Vasekin on maksettava koko summa viimeistä senttiä myöten.

Hallituksen viesti Vasekin johdolle on yhtä yksiselitteinen. Omisajakunnat voivat antaa lainaa ja toimia lainojen takaajina, mutta ne eivät aio tukea toimintaa taloudellisesti perusrahoituksen lisäksi. Vasekin tulee itse kattaa arvonlisäverokriisin aiheuttama

Vasekin liikevaihto (kunta- ja projektirahoitus)

taloudellinen vaje. Vaasan kaupunki myöntää Vasekille 250 000 euron lainan, joka tulee lyhentää vuoden 2019 loppuun mennessä. Vaasanseudun Kehitys Oy:n taloudellinen tähänastinen tavoite on ollut nollatuloksen saavuttaminen. Voittoa tekevät vuodet ovat vuorotelleet tappiollisten vuosien kanssa, mutta Vasekin tarkoitus ei ole ollut tehdä voittoa, vaan tarjota kunnille palveluja omakustannushintaan. Vuonna 2017 tavoitteet muuttuvat väliaikaisesti, ja johto saa tuleviksi vuosiksi uuden tehtävän. Nyt yhtiön tavoite on tehdä voittoa, jotta arvonlisäverokriisin aiheuttama notkahdus

saadaan korjattua. Seuraavat vuodet ovat vaikeita Vasekille, mutta jokainen sentti käytetään hyödyksi. Yhtiö onnistuu myös hankkimaan lisää ulkopuolista rahoitusta. Yhtiön taloudellisen tilanteen korjaaminen onnistutaan toteuttamaan niin, ettei ketään irtisanota tai lomauteta. Kahden seuraavan tilikauden aikana yhtiön talous on vahvistettu ennalleen ja laina maksettu takaisin.

Arvonlisäverokriisi ei johda tiedotusvälineissä suuriin otsikoihin, mutta pinnan alla kuplii. Yhtiö on vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, joka vaatii toimintakykyä. Samassa yhteydessä Haapainen ilmoittaa marraskuussa 2017 lopettavansa toimitusjohtajana ryhtyäkseen yrittäjäksi.

Rekrytointiprosessin käynnistämisen sijaan hallitus nimittää Vasekin kehitysjohtaja Stefan Råbackin ensin virkaa tekeväksi toimitusjohtajaksi ja lopulta toimitusjohtajaksi kesällä 2018. Maatalous- ja metsätieteiden maisteri Råback aloitti uransa metsä- ja puunjalostusteollisuuden palveluksessa. Råback on myös työskennellyt Pohjanmaan liiton kehitys- ja elinkeinopäällikkönä vuosina 2002–2005, joten hän on loistava valinta Vasekin ajankohtaisia tarpeita silmällä pitäen. Råback on aloittanut Vasekilla vuonna 2005 toimialajohtajana. Käytännössä hänen tehtävänsä oli rakentaa luottamusta yhtiön toimintaan kaikilla elinkeinosektoreilla, etenkin maaseutukunnissa. Hän eteni nopeasti kehitysjohtajaksi, jonka vastuualueeseen kuuluivat koko Vasekin aluekehitystoimet ja valtion rahoittamat merkittävät strategiset kehityshankkeet, kuten AKO, KOKO ja INKA.

Yrityksen johtoryhmään ja varatoimitusjohtajaksi nimitetään yrityspalvelujohtaja Kjell Nydahl. Uudeksi kehitysjohtajaksi nousee Riitta Björkenheim, jonka operatiivisena tehtävänä on edistää alueen yhteisiä kehityshankkeita, kuten esimerkiksi GigaVaasa-hanketta. Björkenheim, joka on työskennellyt Vasekilla vuodesta 2008, on johtanut logistiikka-alan avainhankkeita ja toiminut myös viestintäpäällikkönä.

Vasekin joustavuutta testataan toden teolla koronaviruspandemian puhjetessa keväällä 2020, kun se joutuu reagoimaan nopeasti täysin odottamattomaan tilanteeseen. Valtio kehittää erilaisia tukijärjestelmiä pandemian kurittamille yrityksille, ja Vasek vastaa muun muassa yksinyrittäjien tukien hallinnoinnista ja valmistelusta Vaasan seudulla. Hakemuksia tulee yli 800 kappaletta. Loppukevään ja kesän aikana yhtiö kohdistaa henkilöstöresurssinsa yksinyrittäjien tukemiseen, mutta yritysneuvonnan tarve käytännössä tuplantuu, sillä monet yritykset tarvitsevat apua Business Finlandille ja ELY-keskukselle lähetettävien tukihakemusten laatimisessa. Vaikka etäkokoukset säästävät aikaa, Vasekin yritysneuvojilla pitää kiirettä koko pandemian ajan.

Pandemia vaikuttaa Vasekin toimintaan monin eri tavoin: yritysneuvontapalvelut siirtyvät digitaalisiin kanaviin, seutuviestinnän kampanja-aikataulut on järjesteltävä uudelleen, aluekehityshankkeet edistyvät hitaammin, ja henkilökunta siirtyy työskentelemään täysin tai osittain etänä. Kuten lukuisissa muissakin yrityksissä, henkilökunta joutuu omaksumaan uusia työvälineitä ja uusia työtapoja vain muutamassa kuukaudessa. Työkulttuuri muuttuu pysyvästi mahdollistaen laajemman etätöyön, säästöt työmatkakuluissa sekä etätapaamisia suosivien asiakkaiden joustavamman tapaamisen.

Seuraavissa luvuissa tarkastelemme Vasekin kolmen toiminta-alueen kehittymistä kuluneen parinkymmenen vuoden aikana.

Perustamisesta omistajanvaihdokseen – palveluita läpi elinkaaren

Vasekin ja Vaasan kaupungin tietopalvelun mukaan Vaasan seudulla toimii syksyllä 2022 yhteensä 8 220 yritystä. Näistä yrityksistä 718 eli kokonaiset yhdeksän prosenttia on perustettu edeltävänä vuonna, ja niistä 196 on käyttänyt uusyrityskeskus Startian palveluja. Kolmekymmentä vuotta kestäneen toimintansa aikana Startia on auttanut kaiken kaikkiaan 4 500 uutta yritystä. Nämä luvut kertovat omaa tarinaansa Vasekin toiminnasta yrityspalvelujen saralla.

Yrityspalveluissa on Vasekin koko toiminnan tavoin pohjimmiltaan kyse elinvoiman luomisesta seudulle – jälleen yksi 2000-luvun kuntapolitiikan trendi-ilmaisu. Kunnat tarvitsevat verotuloja voidakseen tarjota asukkailleen laadukkaita kuntapalveluja, ja työpaikkoja luovat yritykset tuottavat verotuloja. Yhtälö kuulostaa yksinkertaiselta, mutta siinä on kaikesta huolimatta yksi suuri *mutta*. Yhtäkään yksityisesti omistettua yritystä ei perusteta tai kasvateta kunnan päätöksellä. Kuntapäätäjät voivat kuitenkin toimillaan varmistaa, että yrityksillä on parhaat mahdolliset edellytykset toimia kunnassa.

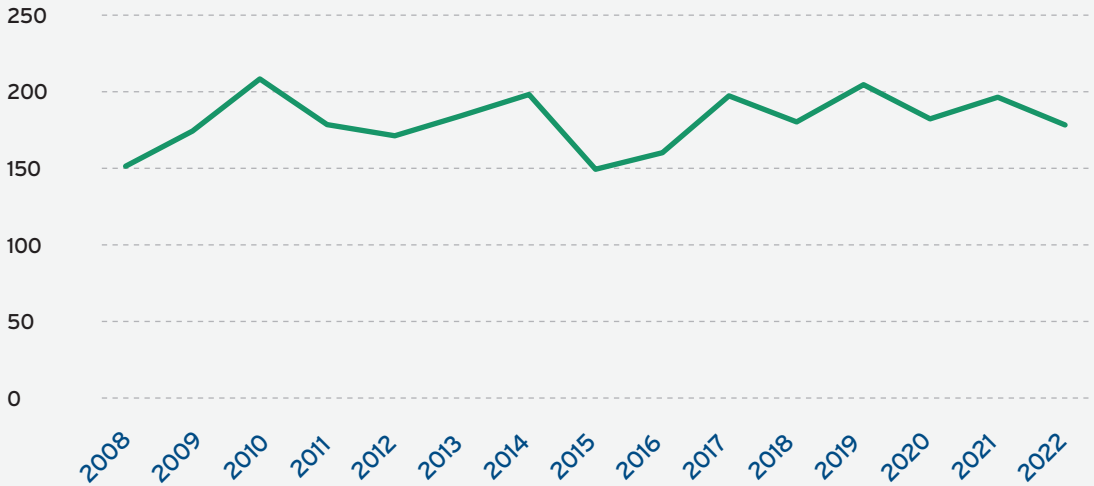
Vasekin yrityspalvelut muistuttavat kenties eniten sitä toimintaa, joka ennen Vasekin perustamista kuului sen omistajakuntien vastuulle. Aiemmin 1960- ja 70-luvuilla kuntien palkkalistoilla olevilla elinkeino- tai yritysasiamiehillä oli jotakuinkin sama tehtävä kuin Vasekilla: auttaa paikallisia yrityksiä kehittymään ja

kasvamaan. Alkuun kuntien elinkeinoasiamiestoiminnalle myönnettiin valtionosuuksia, mutta ne lakkautettiin jo vuonna 1992.

Suomen Uusyrityskeskukset ry perustetaan vuonna 1989 elinkeinoelämän toimijoiden aloitteesta. Yhdistyksen tavoitteena on luoda uusia yrityksiä elinkeinoelämän ja kuntien yhdessä ylläpitämien alueellisten uusyrityskeskusten avulla. Taustalla vaikuttaa muun muassa yritysmaailmassa yleistynyt trendi, jossa suuryritykset ulkoistavat ydintoimintojensa ulkopuolelle jäävät toiminnot, mikä vuorostaan synnyttää tarpeen näiden toimintojen hoitamiseen keskittyville yrityksille. Teknologiakeskus Merinova (Merenkurkun Innovaatiokeskus) alkaa isännöidä Vaasan seudun Uusyrityskeskus Startiaa, joka perustetaan syvimmän laman aikana vuonna 1992. Startia tarjoaa kunnille niiden omien elinkeinoasiamiesten toimintaa täydentäviä palveluja. Kymmenen vuoden kokemus Startian toiminnasta on syynä sille, että Vasekin perustamisen yhteydessä tehdyt suunnitelmat kuntarajat ylittävästä yritysneuvonnasta eivät herätä suuria tunteita tai vastustusta.

Kunnat vaativat saada pitää paikalliset yrityskontaktinsa Vasekin perustamisen jälkeenkin, ja tämä vaatimus kirjataan myös Vasekin osakassopimukseen. Kehitysyhtiön aloittaessa toimintansa yritysneuvontaa järjestävät sekä kunnat itse että Startia ja Vasek. Kun Vasek ottaa ensimmäiset, varovaiset askeleensa vuosina 2004–2006, yrityspalvelut ovat avainasemassa yhtiön pyrkiessä saavuttamaan epäröivien maaseutukuntien luottamukseen. Vasekin on osoitettava osaamisensa, missä yhtiö onnistuu-kin laajan asiantuntemuksensa ansiosta. Kuntien elinkeinoasiamiehiin kohdistuvat vaatimukset tiukentuvat 2000-luvun alussa. Teknologiat ovat yhä vaativampia, IT-ratkaisut ja digitalisaatio valtaavat alaa, ja yhä useampi yritys pyrkii vientimarkkinoille heti perustamisestaan lähtien. Pian tulee selväksi, että yhden elinkeinoasiamiehen on mahdotonta tarjota neuvontaa, joka vastaisi kaikkien yritysten tarpeisiin.

Startian avulla perustetut yritykset

Vasek ratkaisee ongelman palkkaamalla yritysneuvoja, jotka ovat erikoistuneet eri aloihin ja sektoreihin. Erikoistumisalan tulee olla riittävän kapea, jotta neuvoja voi ylläpitää asiantuntemustaan, mutta riittävän laaja, jotta neuvoja voi yksin vastata koko kunnan tai useamman kunnan neuvonnasta. Vasekin vuoden 2005 vuosikertomuksessa listataan kaksitoista yhteyshenkilöä. Tämän joukon muodostavat Vasekin Pekka Haapanen, Stefan Råback ja Kari Huhta, Startian Raimo Mansikkamäki sekä kahdeksan kunnallista elinkeinoasiamiestä. Jälkimmäisiin kuuluvat myös Kjell Nydahl, joka siirtyy Vasekin leipiin Korsnäsin kurssikeskuksesta samana vuonna, sekä Antti Alasaari Jurvasta, joka palkataan Vasekiin vuonna 2008.

Starttia tulee mukaan

Vuonna 2007 kaikista Vaasan seudun kunnista tulee Vasekin täysivaltaisia omistajakuntia, ja kuntien elinkeinoasiamiesten aika lähestyy loppuaan. Viimeiset kunnalliset virat lakkautetaan niitä hoitaneiden elinkeinoasiamiesten siirtyessä eläkkeelle. Tämän jälkeen kunnat eivät enää järjestä yritysneuvontaa, vaan palvelut siirtyvät kokonaan Vasekin alaisuuteen. Kehitysyhtiön yritysneuvojat, jotka tuntevat kuntansa niiden perimmäistä kylänraittia myöten, hoitavat ensikontaktin asiakkaaseen ja siirtävät asiakkaan tarvittaessa

Yritysneuvoja auttaa. Isokyröläinen Maria Uusihaka on yksi seudun lukuisista yrittäjistä, jotka ovat perustaneet yrityksensä Vasekin avustuksella. Uusihaka toimii kampaus- ja kauneussalongin yrittäjänä.

toiselle, asiaan perehtyneemmälle neuvojalle. Koko prosessi hoide-
taan luonnollisesti asiakkaan omalla kielellä. Yksi palanen Vase-
kin neuvonnasta jää kuitenkin vielä puuttumaan: neuvontapalvelut
ihmisille, jotka harkitsevat oman yrityksensä perustamista. Nämä
palvelut kuuluvat tässä vaiheessa vielä Startian vastuualueeseen.

Vasekin johto huomaa jo varhaisessa vaiheessa miten epäkäy-
tännöllistä on, että eri taho järjestää yhden osan neuvonnasta.
Se johtaa usein tilanteisiin, joissa asiakas ei tiedä, kenen puoleen
kääntyä. Startia on osa Merinovaa, joka on kenties Vasekin
läheisin yhteistyökumppani aluekehityksessä. Asiasta käydään
rakentavaa vuoropuhelua sekä operatiivisella tasolla että omis-
tajistossa, josta osa on sekä Vasekin että Merinovan omistaja.
Vuonna 2007 Merinova ja Vasek pääsevät lopulta yksimielisyyteen
asiasta, ja seuraavana vuonna Startia siirtyy Vasekin alaisuuteen.
Startian vanha brändi päätetään säilyttää, mutta se saa uuden
sinioranssin visuaalisen ilmeen, joka sopii yhteen Vasekin vastaa-
van kanssa. Lisäksi Startian johtaja Raimo Mansikkamäki siirtyy
työskentelemään Vasekin tiloihin Alatorille. Vuodesta 2008 lähtien
Vasek vastaa siis yritysneuvonnan koko kaaresta aina yrityksen
perustamisesta sen mahdolliseen omistajanvaihdokseen asti.

Palataanpa hetkeksi Vaasan seudulla syksyllä 2022 toiminee-
seen 8 220 yritykseen. Niistä 7 230:ssa eli 89 prosentissa työs-
kentelee alle 50 henkeä. Alle 50 henkilöä työllistävät yritykset ovat
erityisen kiinnostavia juuri työllistymisen ja elinvoiman kannalta,
sillä yli puolet Suomen työpaikoista syntyvät juuri tämän kaltaisiin
yrityksiin. Erityisen vahvoja työllistäjiä ovat niin sanotut gaselliyri-
tykset, jotka kasvavat nopeasti, yli 20 prosenttia vuodessa.

On luonnollista, että kunnat, jotka haluavat vahvistaa elinvoi-
maisuuksiaan, asettavat etusijalle toimenpiteet, jotka auttavat
ihmisiä perustamaan uusia yrityksiä ja vakiintuneita yrityksiä
kasvamaan tai löytämään uudet omistajat, mikäli yrittäjä haluaa
lopettaa toiminnan. Nämä ovat pähkinänkuoressa ne tehtävät,

jotka omistajakunnat ovat Vasekille määritelleet – maksuttoman, verovaroin rahoitetun yritysneuvonnan tarjoaminen yrityksille niiden elinkaaren kaikissa vaiheissa. Vasek ei siis tarjoa rahoitusta, vaan henkilöresursseja ja tietoa erilaisista tukimuodoista.

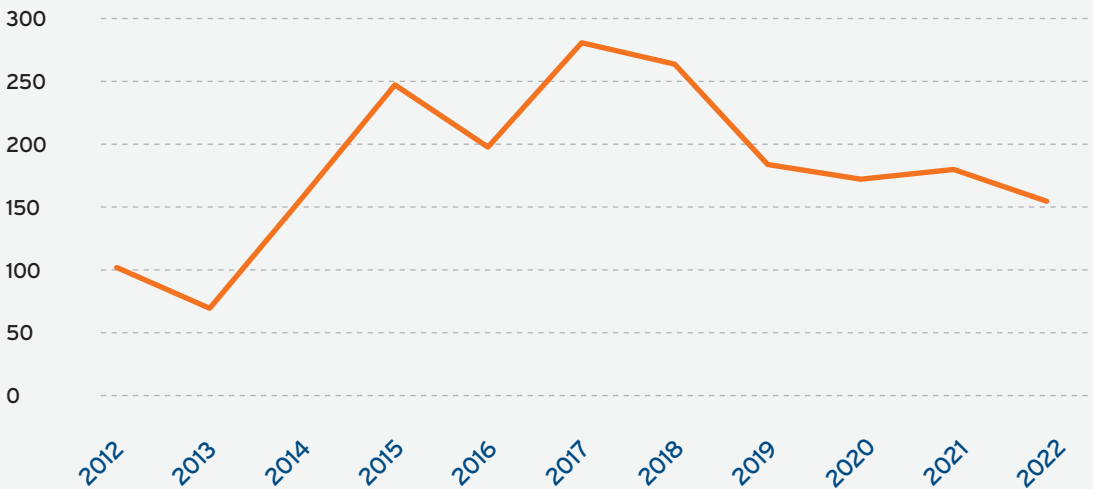
Vasekin verkkosivustolla kävijälle annetaan kolme vaihtoehtoa, joiden pohjalta tämä voi lähteä etsimään lisätietoja: Aloittavat yritykset, Toimivat yritykset ja Omistajavaihdokset. Vasekissa ei sisäisesti tehdä selviä rajanvetoja eri neuvontapalvelujen välille, vaan se yritysneuvoja, jolla on eniten kokemusta yrityksen liikeideasta tai haasteista, ottaa tehtävän vastaan. Vasekin palvelutarjonnan avainkäsite on yrityksen elinkaari. Vilkaistaan seuraavaksi, minkälaisien kysymysten parissa Vasekin yritysneuvojat työskentelevät yrityksen elinkaaren eri vaiheissa.

Aloittavat yritykset

Useimpien yritysten tarina alkaa ideasta. Tämä pätee myös niihin yrityksiin, jotka hakevat Startialta apua perustamisprosessiinsa. Ja näitä yrityksiä riittää. Kolmekymmentä vuotta kestäneen toimintansa aikana Startia on palvellut yhteensä 10 300:aa asiakasta ja auttanut yli 4 500 yrityksen perustamisessa. Noin 40 prosenttia niistä asiakkaista, jotka ottavat yhteyttä Startiaan yritysideoita kanssa myös perustavat yrityksen, ja jopa 82 prosenttia näistä yrityksistä on edelleen toiminnassa viisi vuotta myöhemmin. Lukua voi verrata tutkimuksiin, joiden mukaan noin puolet suomalaisista uusista yrityksistä lopettaa toimintansa viiden vuoden kuluessa perustamisestaan.

Startian yritysneuvojat arvioivat liikeidean kannattavuutta tai kehityskelpoisuutta, toimivat kaukupohjana liikeidean hiomisessa sekä tarjoavat tukea uskottavan liikesuunnitelman ja rahoituslaskelmien laatimisessa. Saatuaan liiketoimintasuunnitelmansa valmiiksi tulevalla yrittäjällä on vielä paljon tehtävää, ennen kuin

Omistajan- ja sukupolvenvaihdokseen liittyvää neuvontaa Vasekilta saaneet yritykset

yritys on perustettu. Usein yrittäjä on oman alansa asiantuntija, jonka tiedot yrittämisestä sinällään ovat rajalliset. Näissä tilanteissa Vasekin asiantuntijoiden apu on kultaakin arvokkaampaa: he voivat esimerkiksi neuvoa, kenen puoleen yrittäjän olisi hyvä kääntyä prosessin seuraavassa vaiheessa. Yksi Vasekin virallisista tehtävistä on antaa lausuntoja starttirahojen myöntämisestä, ja pitkään annettiin myös lausuntoja Finnvera-lainoista ennen kuin menettelystä luovuttiin valtakunnallisesti. Starttiassa käsitellään mm. seuraavia kysymyksiä:

- Sopivin yritysmuoto: osakeyhtiö vai muu yritysmuoto
- Yrityksen perustamisen ja rekisteröinnin juridinen prosessi

Myötä- ja vastoin käymisissä. Yritysneuvoja Antti Alasaari (vasemmalla) vierailulla Lai-Teräs Mäkisellä. Vasekin tarjoama yritysneuvonta kattaa kaiken aina vientikysymyksistä ja tuotekehityksestä taloudellisiin haasteisiin.

- Mitä palveluja yrittäjän on tarpeen ostaa? (esim. kirjanpito, markkinointi, verkkosivujen ylläpito)
- Onko yrittäjä oikeutettu jonkinlaisiin tukiin, kuten starttirahaan?
- Miten paljon rahoitusta tarvitaan? Tuleeko rahoitus pankilta vai valtiolta Finnvera-lainan muodossa?
- Tarvitaanko henkilökuntaa heti? Miten henkilökunta rekrytoidaan?
- Tarvitseeko yritys toimitilan? Vasek osallistuu Vaasan seudun toimitila- ja tonttirekisterin kehittämiseen ja markkinointiin
- Tarvitaanko toimintaan viranomaislupia?
- Liittykö liikeideaan keksintöjä tai aineettomia oikeuksia, jotka tulisi suojata?

Startia-palvelujen digitalisointi aloitettiin jo varsin varhaisessa vaiheessa. Startia käyttää muun muassa digitaalista työkalua, jonka avulla aloitteleva yrittäjä voi kuvata liikeideansa jo yhteydenottovaiheessa. Lisäksi käytössä on vuorovaikutteinen työkalu, jolla yrittäjä ja Vasekin asiantuntija voivat yhdessä laatia liiketoimintasuunnitelman.

Yksi vaihtoehto oman yrityksen perustamiselle on ostaa jo olemassa oleva yritys. Koska Vasek tarjoaa myös omistajanvaihdoksiin suunnattuja palveluita, yhtiö ylläpitää myös luottamuksellista rekisteriä mahdollisista myytävistä yrityksistä. Rekisterin avulla Vasek voi auttaa ostajia ja myyjiä löytämään toisensa.

Yrityksen toiminnan kehittäminen

Kun jo asemansa vakiinnuttanut yritys ottaa yhteyttä Vasekiin neuvojiin, voivat kysymykset käsitellä lähes mitä tahansa aihetta. Tietyt käännekohdat ja kriittiset vaiheet yrityksen elinkaareissa nousevat kuitenkin toistuvasti esiin. Mikäli aihe ei kuulu Vasekin toiminnan piiriin, yhtiö voi hyödyntää laajaa verkostoaan ja ohjata asiakkaan oikean tahon puoleen. Vasekin tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat ELY-keskus, Business Finland, TE-toimisto, Finnvera ja yksityiset tahot. Vakiintuneille yrityksille on olemassa monia vaihtoehtoisia tuki- ja rahoitusmuotoja, mutta niihin liittyvät haku-prosessit, liiketoimintasuunnitelmat ja laskelmat ovat paljon vaativampia kuin perustamisvaiheessa olevan yrityksen vastaavat. Yleisiä aiheita ovat esimerkiksi seuraavat:

- Ensimmäinen rekrytointi
- Rekrytointiongelmien, työvoiman löytäminen

- Investointitarpeet, toiminnan rahoitus
- Tuotekehitystuet
- Vienti ja kansainvälistyminen, yritystoiminnan vieminen ulkomaille
- Markkinoinnin tuet
- Taloudelliset ongelmat, velkaneuvonta, velkojen uudelleenjärjestely

Omistajanvaihdokset

Vasek on tarjonnut neuvontaa omistajanvaihdoksissa aina yhtiön alkuaajoista asti, mutta vuonna 2012 omistajanvaihdokseen liittyvästä toiminnasta tehdään systemaattisempaa. Vasek on esimerkiksi toteuttanut useita kehittämishankkeita, jotka ovat samalla vahvistaneet henkilöstön osaamista näissä kysymyksissä. Suomessa on vähitellen ymmärretty, miten paljon arvoa ja mahdollisia verotuloja menetetään, jos toimiva yritys lopettaa toimintansa. Myös ostajia aktiivisesti etsivät yrittäjät ovat yleistyneet. Ennen oli tavallista, että pienyrittäjä perusti yrityksen vain työllistääkseen itsensä, mutta tänä päivänä moni yrittäjä haluaa myydä yrityksensä jäädessään eläkkeelle tai keksittyään uuden liikeidean. Aiemmin puhuttiin sukupolvenvaihdoksista, mutta 2020-luvulla vain 10 prosenttia Vasekin asiakkaita koskevista omistajanvaihdoksista tapahtuu perheen sisällä. Omistajanvaihdokseen liittyvä neuvonta eroaa Vasekin muusta yritysneuvonnasta. Onnistunut omistajanvaihdos on usein monivuotinen prosessi, jossa Vasek paitsi tuo ostajat ja myyjät yhteen, myös antaa käytännön neuvoja toiselle tai molemmille osapuolille.

Maailma elää ja muuttuu

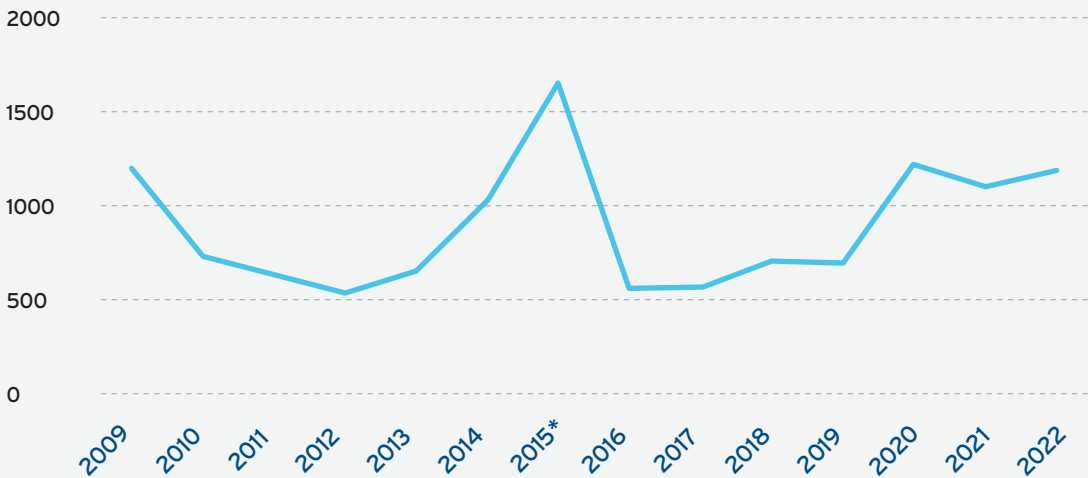
Vasekin ensimmäisten 20 vuoden aikana maailma muuttui niin alueellisesti kuin maan- ja maailmanlaajuisestikin, ja nämä muutokset ovat vaikuttaneet paitsi vakiintuneisiin yrityksiin, myös Vaasan seudun asukkaiden intoon ryhtyä yrittäjiksi.

Myös talouden suhdannevaihtelut ovat heijastuneet asiakkaiden yhteydenottojen vaihtelevaan aiheistoon. Aina 2000-luvun alusta finanssikriisiin asti Vaasan seutu eli energiaklusterin ja kasvavan työvoiman tarpeen ansiosta nousukautta. Monet yritykset törmäävät rekryointivaiheessa ongelmiin, jolloin ne kääntyvät Vasekin puoleen. Alueen työvoimapula kiihtyy 2010-luvun loppu-

Neuvoja ja vinkkejä. Korsnäsilainen Olle Nynäs sai rakennusalan yritystä perustaessaan apua Vasekilta muun muassa budjetti- ja rahoitussuunnitelmaan.

Vasekilta neuvontaa saaneiden yritysten määrä

*CRM-järjestelmämuutos ja muutos tilastointiin

puolella huomattavasti. Näiden ajanjaksojen väliin mahtuu myös tiukempia aikoja, jolloin moni yritys tarvitsee apua taloudellisten ongelmiansa ratkomiseen. Finanssikriisin vaikutukset tuntuvat Vaasan seudulla pienellä viiveellä, ja varsinkin vuosi 2010 on monelle yritykselle vaikea. Vasekin yrityskontaktien määrä nousee ensimmäistä kertaa yli 4 000:een. Tämä ennätys rikkoutuu vasta vuonna 2020 koronaviruspandemian puhjetessa. Vasek tarjoaa yrityksille muun muassa velkaneuvontaa, jonka kysyntä kasvaa huomattavasti vaikeina vuosina.

Mielenkiintoinen havainto Vasekin ensimmäisten 20 toimintavuoden ajalta on se, miten vähän suhdannevaihtelut lopulta vaikuttavat uusien yritysten määrään ja ihmisten intoon perustaa yritys. Vaasan seudun yritysten määrä on itse asiassa kasvanut yllät-

tävän tasaisesti suhdannevaihteluidenkin aikana. Vuonna 2022 Vaasan seudulla on noin 1 500 yritystä enemmän kuin silloin, kun Vasek perustettiin. Hyvinä aikoina oman yrityksen perustamiseen suhtaudutaan optimistisesti, kun taas vaikeina aikoina yrityksiä perustetaan työttömyyden ja irtisanomisten pelon vuoksi. Kriisit luovat myös mahdollisuuksia. Koronavuosina 2020 ja 2021 moni kääntyy Vasekin puoleen digitalisaatiota hyödyntävien ja etäpalveluihin keskittyvien liikeideoiden kanssa.

Vaasan seutu on yksi Suomen kansainvälisimmistä alueista, ja muuttoliike ulkomailta kasvaa huomattavasti Vasekin ensimmäisen 20 vuoden aikana. Se näkyy myös yrittäjyydessä ja Startian asiakaskunnassa. Ensimmäisinä vuosina ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden osuus on vain muutaman prosentin luokkaa, mutta luku kasvaa nopeasti 2010-luvun alussa ja nousee 2020-luvun alussa 15–18 prosenttiin. Osa maahanmuuttajista on kotoisin yrittäjakeskeisistä kulttuureista, osalla taas on vaikeuksia työllistyä, minkä seurauksena he päättävät työllistää itse itsensä.

Yksinyrittäjyys on yksi Vasekin 20 ensimmäisen vuoden aikana selvästi esiin nousevista trendeistä. Tämä johtuu osittain niin sanotun kevytyrittäjyyden yleistymisestä. Kevytyrittäjyysmallissa yrittäjä laskuttaa työnsä erilaisten laskutuspalvelujen, kuten Ukko.fi:n kautta. Toisaalta myös yhä useammat palkansaajat alkavat tehdä toista työtä sivutoimisesti oman yrityksensä kautta. Vasekissa huomataan myös toisenlaisen yksinyrittäjyyden kasvu: suositaan kasvattaa verkostoitunut yrittäjyys, jossa pienyritykset ostavat palveluja toisiltaan sen sijaan, että palkkaisivat itselleen työntekijöitä. Nämä yritykset pyrkivät harvoin kasvamaan voimakkaasti, mutta niillä on merkittävä työllistävä vaikutus. Yhä useampi yksinyrittäjä on korkeasti koulutettu teollisuudelle työskennellyt asiantuntija, joka perustaa oman yrityksen myydäkseen konsulttipalveluja ja tähtää myös vientimarkkinoille.

Kansainvälistyminen ja vienti ovatkin kaksi Vasekin yrittäjäasiak-

Kaikki yhdessä. Koko Vasekin henkilökunta yhteiskuvaan kokoontuneena vuonna 2022.

kaiden yhteydenottojen vakioaihetta. Vaasan seutu on yksi Suomen vahvimista vientialueista, ja Vasek saa vuosittain satoja kansainvälistymiseen liittyviä yhteydenottoja. Monelle seudun yrittäjälle on kertynyt kokemusta vientityöstä aiemmilta työpaikoilta, joten on vain luonnollista, että he oman yrityksen perustettuaan haluavat satsata vientiin. Vasekin asiakkaat ovat tyypillisesti olleet kiinnostuneita paitsi Pohjoismaiden ja EU:n markkinoista, myös Kiinan, Intian, Yhdysvaltojen, Kanadan, Brasilian ja Venäjän markkina-alueista.

Tilastollisesti katsottuna Vaasan seudulla perustettu yritys on useimmiten palvelualan yritys. Vuoden aikana perustetuista yrityksistä runsaat 70 prosenttia toimii palvelualalla, runsaat 20 prosenttia kaupan alalla ja noin 5 prosenttia valmistuksessa ja tuotannossa. Vaasaa ympäröivissä maaseutukunnissa perustetaan ahkerasti monitoimiyrityksiä, kun taas Vaasassa yritykset keskittyvät perinteisesti yhteen ydinosaamisalueeseen. Yrittäjät ovat myös yhä nuorempia. Vasek arvioikin, että valtion ja alueen nuoriin sukupolviin suunnatut investoinnit, kuten Yrityskylä-toiminta ja Nuori Yrittäjyys, ovat tuottaneet toivottua tulosta.

Viimeisten 20 vuoden aikana esiin on noussut erityisesti kaksi alaa: IT sekä hyvinvointi- ja terveydenhoitopalvelut. Ihmisten into perustaa yhteiskunnan infrastruktuuria tukevia yrityksiä, kuten putkiasennus- ja rakennusyrityksiä tai kampaamoja, on voimakasta Vasekin perustamisesta lähtien, eikä se toistaiseksi osoita laantumisen merkkejä.

Varma, hankkeista riippumaton rahoituspohja

Yritysneuvontapalvelut rahoitetaan pääasiassa kuntien maksuosuuksilla, joten ne eivät ole yhtä riippuvaisia hankerahoituksesta kuin aluekehityksen ja seutuviestinnän hankkeet. Sen

sijaan, että Vasekin yritysneuvojen työsuhteet olisi sidottu tiettyyn hankkeeseen, neuvojat ovat vakituisessa työsuhteessa yhtiöön. Tämä luo jatkuvuutta ja varmistaa, että yritysneuvojat ovat omissa kunnissaan ja omilla toimialoilla tuttuja kasvoja. Yritysneuvonta on toiminut pienin vivahde-eroin käytännössä samalla tavalla jo kahden vuosikymmenen ajan. Startia yhdistyi Vasekiin, yhtiön henkilöstömäärä on kasvanut ja sen toimintaa on digitalisoitu, mutta sen tavoitteet ovat edelleen samat. Vuonna 2010 perustamisneuvonnan konkari Raimo Mansikkamäki jää eläkkeelle, ja Tommi Virkama aloittaa Startian uutena johtajana.

Yritysneuvonta tekee tiivistä yhteistyötä kahden muun Vasekin toiminta-alueen, aluekehityksen ja seutuviestinnän, kanssa, ja henkilökunta liikkuu sujuvasti eri toimintojen välillä. Eri toiminnot tukevat toisiaan, ja yritysneuvonta on moneen otteeseen saanut lisäresursseja ulkoisesti rahoitetuista hankkeista. Esimerkiksi vuosina 2009–2012 Kakkosvaihe-hanke rakentaa sillan Startian ja jo toiminnassa olevien yritysten neuvonnan välillä. Hankkeessa otetaan yhteyttä tuoreisiin yrittäjiin heidän liiketoimintasuunnitelmiansa päivittämiseksi. Omistajavaihdokseen liittyvät neuvontapalvelut saavat lisää tuulta siipiensä alle kolmelta merkittävältä EU-rahoitteiselta hankkeelta. Rekrytointikysymyksiin painottuvan seutuviestinnän merkitys kasvaa huomattavasti vuosina 2008 ja 2019, kun yritykset ilmoittavat työvoimapulan saavuttaneen kriittiset mittasuhteet.

Tässä luvussa olemme käsitelleet Vasekin työtä pienten ja keskisuurten yritysten parissa. Yhtiö palvelee vuosittain noin 1 200 tällaista yritystä niiden elinkaaren eri vaiheissa. Seuraava luku keskittyy niihin palveluihin, joita Vasek tarjoaa seudun koko elinkeinoelämälle ja isoille veturiyrityksille.

Vestas

BLOMBERG
STEVVERING

LIEBHERR 400

splithoff

LIEBHERR 1400 400
BLOMBERG
STEVVERING
ULSA

Vestas

04 Aluekehitystä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

- Tulisiko Vaasassa olla yliopisto?
- Mitä jos Vaasa ja Uumaja muodostaisivat yhteisen Merenkurkun kaupungin?
- Pitäisikö Vaasa-Seinäjoki-rata sähköistää?
- Entä jos Vaasasta tulisikin kansainvälisen lentoliikenteen keskus?
- Olisiko Nordlinkin avulla mahdollista rakentaa Uumajan, Merenkurkun ja Vaasan kautta kulkeva reitti, joka muodostaisi liikenneyhteyden pohjoisen Atlantin rannikon ja Venäjän Laatokan alueen välille?
- Olisiko Merenkurkun yli mahdollista rakentaa kiinteä yhteys?
- Tulisiko Vaasa-Uumaja-Luulaja-Oulu-akselilla käynnistää tutkimus- ja kehitysyhteistyötä?

Nämä ovat esimerkkejä hankkeista, joiden lähtölaukaus ammuttiin ensimmäisessä Vaasan seudun kehitysohjelmassa vuonna 1990 – kolmetoista vuotta ennen kuin Vasek aloitti toimintansa. Osa on sittemmin toteutunut, osa jäänyt ikuisuuskysymyksiä. Kaikki ideoista tuntuvat kuitenkin yhä yli 30 vuotta myöhemmin edelleen tavalla tai toisella ajankohtaisilta. Vuoden 1990 suurimmat strategiset kysymykset kertovat selvästi, mistä aluekehityksessä on kysymys ja millaisten teemojen parissa Vasek on työskennellyt jo kahden vuosikymmenen ajan.

Vuonna 2021, eli 30 vuotta myöhemmin, Vaasan kaupunginjohtaja Tomas Häyry ja elinkeinoministeri Mika Lintilä allekirjoittavat kaupungin ja valtion välisen innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen, joka ohjaa aluekehitystä vuosina 2021–2027. Sopimuksessa määritellään ne tärkeimmät Vaasan seutua koskevat kysymykset, joihin Vaasan kaupunki, Vasek, Merinova, valtio ja muut toimijat ovat yhdessä päättäneet investoida varoja 2020-luvun aikana.

- Miten onnistumme seuraavien kuuden vuoden aikana keräämään neljä kertaa enemmän EU-tukea Vaasan seudun innovaatiohankkeille?
- Miten Vaasa hyödyntää uutta teknologiaa saavuttaakseen hiilineutraaliustavoitteen vuoteen 2030 mennessä?
- Miten luomme meriteknologiayritysten pilottihankkeita hyödyttävän ja vientituotteiden kaupallistamista edistävän innovaatioalustan Vaasan sataman ja Merenkurkun lautan yhteyteen?
- Miten saamme ainakin kolme akkuteknologiayritystä, jotka työllistävät vähintään 3 000 henkilöä, asettumaan Vaasaan ja edistämään maailman ympäristöystävällisimpien akkujen kehitystä vuoteen 2027 mennessä?
- Miten autamme alueen veturiyrityksiä kehittämään ja viemään ulkomaille järjestelmätasoisia energiaratkaisuja – ratkaisuja, jotka ovat niin laajoja, että mikään yksittäinen yritys ei voi toteuttaa niitä yksin, ja jotka luovat tuhansia uusia työpaikkoja?
- Kuinka voimme rakentaa Vaasaan kansainvälisesti merkittävän, energian varastointiin ja digitaalisiin energiaverkostoihin keskittyvän tutkimusinfrastruktuurin?

Vuosien 1990 ja 2021 aluekehityssuunnitelmien välillä on suuria eroja. Vuoden 1990 aluekehityssuunnitelma on tehty seudun sisäi-

seksi prioriteettilistaksi, kun taas vuoden 2021 versio on Vaasan seudun suunnitelma siitä, miten seutu voi osaltaan edistää Suomen ja EU:n kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta kansainvälisillä markkinoilla. Kuluneen kolmen vuosikymmenen aikana Vaasan seutu onkin löytänyt alan, jossa se loistaa myös kansainvälisellä tasolla: energiateknologian. Vaikka vuonna 1990 esiin nostetut kysymykset eivät ole kadonneet minnekään, Vaasan seudun on pystyttävä osoittamaan, että sen rahkeet riittävät energiaklusterin vientiyritysten kehittämiseen, mikäli se haluaa saada valtiolta ja EU:lta merkittäviä tukia niiden kehittämiseen. Hyvä esimerkki tästä on uusi Merenkurkun laiva. Laiva yhdistää ensinnäkin Suomen, Ruotsin ja Norjan Keskipohjan talousalueet toisiinsa ja toiseksi se toimii elävänä laboratoriona ja meriteknologian lippulaivana.

Aluekehitys on yksi Vasekin kolmesta päätehtävästä. Vasekin toteuttamat kehittämishankkeet vahvistavat monin tavoin myös yhtiön yritysneuvontaa, ja moni Vasekin työntekijöistä työskentelee sujuvasti sekä yritysneuvonnan että aluekehityksen parissa. Siinä missä yrityspalveluiden tarkoitus on auttaa Vaasan seudun PK-yrittäjiä perustamaan yrityksiä sekä auttaa näitä yrityksiä kasvamaan, aluekehityksen tehtävä on kehittää Vaasan seudun elinkeinoelämää ja sen toimintaedellytyksiä kokonaisuutena. Johtavat vientiyritykset eli niin sanotut veturiyritykset toimivat myös aluekehityksen vetureina, ja esimerkiksi kehitysloikat logistiikan saralla hyödyttävät kaiken kokoisia yrityksiä.

Vaasan seudun asukkaille ja päättäjille aluekehittäminen näyttäytyy toiminnan kaikkein abstrakteimpana osana. Se ei ole alueellisen viestinnän tavoin näkyvää tai yrityspalvelujen tapaan mitattavissa, vaan sen tulokset näkyvät pitkällä aikavälillä ja poikkeuksellisen hyvät tulokset ovat aina monen tahon yhteistyön tulos.

Vaasan seutu on onnistunut osallistamaan yrityksiä aluekehittämiseen hyvin. Kun teollisuuden toimijat osallistuvat itse valtion ohjelmiin tehtävien hakemusten laatimiseen, hakemuksen uskot-

tavuus nousee aivan eri tasolle kuin silloin, jos se olisi pelkästään virkamiestyön tulosta. Yrityksillä on kolme hallituspaikkaa Vasekissa, ja ne omistavat myös enemmistön Merinovan osakkeista. Lisäksi yritysten oma edunvalvoja, Pohjanmaan kauppakamari, osallistuu aktiivisesti aluekehittämiseen. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että yksittäiset yhtiöt ovat olleet valmiita osoittamaan resursseja aluekehityshankkeisiin. Vuonna 2018 Wärtsilän konsernijohtaja Jaakko Eskola kehui Vaasan seudun yhteistyömallia maailman parhaaksi, sillä siinä yritykset, korkeakoulut, kaupunki ja asukkaat työskentelevät yhdessä Suomen kehityksen eteen.

Aluekehitys hyödyntää hankkeissaan usein tutkimusta, ja siksi korkeakoulut ja yliopistot ovatkin tärkeitä yhteistyökumppaneita. Vaasan yliopiston ja vaasalaisten korkeakoulujen VAMK:in ja Novian lisäksi aluekehityshankkeisiin ovat osallistuneet myös Åbo Akademi, Hanken ja Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Pohjanmaan liitolla on hyvin tärkeä rooli aluekehityksessä, sillä se vastaa Pohjanmaan EU:n alueellisten tukien jakamisesta. Pohjanmaan liitto hallinnoi monia Vasekille tärkeitä rahoituskanavia, kuten Interreg Auroraa ja Euroopan aluekehitysrahasto EAKR:n Pohjanmaalle suuntautuvaa rahoitusta. Tämän vuoksi merkittävien kehityshankkeiden toteuttaminen edellyttää Vasekin ja Pohjanmaan liiton saumatonta yhteistyötä. Pohjanmaan liittoon kuuluvat myös Pietarsaaren seudun ja Suupohjan rannikkoseudun kunnat, mikä on yksi syy siihen, että Vasek tekee usein yhteistyötä Concordian ja Dynamo Närpes -kehitysyhtiöiden sekä Kristiinankaupungin elinkeinokeskuksen kanssa. Myös ELY-keskus myöntää Vasekin hankkeille EU-rahoitusta. Tämä tapahtuu lähinnä Maaseudun kehittämisohjelman, mutta myös EAKR:n kautta. Pohjanmaan Työ- ja elinkeinotoimisto on sekin tärkeä yhteistyötaho työvoimaa ja työllisyyttä koskevissa asioissa.

Vaasan kaupungin, yliopiston ja elinkeinoelämän vuonna 1989 perustama teknologiakeskus Merinova on Vasekin lähin yhteistyö-

kumppani monissa yhtiön kärkihankkeissa. Muista suomalaisista teknologiakeskuksista ja aluekehitysyhtiöistä poiketen Merinova on ollut alusta alkaen pääosin teollisuuden ja yritysten omistuksessa. Pohjanmaan kauppakamari on tärkeä ja itsestään selvä yhteistyökumppani elinkeinoelämään ja edunvalvontaan liittyvissä kysymyksissä. Kauppakamari edistää erityisesti Vasekille tärkeitä liikenne- ja koulutusasioita, mutta se saattaa myös mahdollistaa rahoitusta hankkeille, joiden rahoitus jää elinkeinoelämän kontolle. Rannikko-Pohjanmaan yrittäjät ja paikalliset yrittäjähdistykset edustavat Vasekin hallituksessa pienyrityksiä. Vaasa Facilita (entinen Vaasa Parks) on tärkeä yhteistyökumppani suuremman mittaluokan hankkeissa, joissa tarvitaan toimitiloja teollisen tai logistisen toiminnan järjestämiseen.

Vasekin kaksikymmenvuotinen kokemus kehityshankkeista on auttanut yhtiötä kokoamaan laajan yhteistyöverkoston Merenkurkun molemmin puolin niin Ruotsissa kuin Norjassakin. Muun muassa Uumajan kaupunki ja Region Västerbotten ovat tärkeitä kontakteja yhteistyössä, jonka tuloksena vuonna 2021 Merenkurkun neuvostolle myönnetään oikeudellinen asema EAYY-alueena, jolla on oikeus edistää ja toteuttaa omia yhteistyöhankkeita. Alueen virallinen asema EU:ssa merkitsee sitä, että yksi Vasekin tärkeimmistä yhteistyökumppaneista, Merenkurkun neuvosto, muuttuu yhdistyksestä vakaaksi juridiseksi toimielimeksi.

Vasekin tärkeä tukiverkko, jota ei tule aliarvioida, koostuu muista alueellisista kehitysyhtiöistä Suomessa. Kaupunkiseutujen haasteet ovat yleensä samankaltaisia eri puolella maata ja hyviä ideoita voi kierrättää kehitysyhtiöiden kesken. Tästä syystä Suomen kuntaomisteiset kehitysyhtiöt ovat perustaneet SEKES-etujärjestön, jonka työhön Vasek on osallistunut erittäin aktiivisesti muun muassa hallitustyöskentelyn kautta.

Aluekehitys pähkinänkuoressa. Poliitikot eivät voi päättää elinkeinoelämän kehityksestä, mutta he voivat luoda yrityksille mahdollisimman hyvät menestymisen edellytykset.

Vasekin monet roolit

Aluekehittäminen eroaa kunnallisesta päätöksenteosta siinä, etteivät sen piiriin kuuluvat elinkeinoelämään liittyvät päätökset ole poliitikkojen käsissä. Poliittisella päätöksenteolla voidaan kuitenkin päättää esimerkiksi elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä vahvistavan koulutuksen ja infrastruktuurin resursseista ja rahoituksesta. Pohjimmiltaan aluekehittämisessä on kuitenkin kyse julkisen sektorin ja yritysten, korkeakoulujen sekä organisaatioiden välisestä yhteistyöstä. Julkisia varoja kohdistetaan kokonaisvaltaisiin yhteistyöhankkeisiin, joiden ei voida olettaa jäävän yksittäisten yritysten vastuulle. Kaksikymmenvuotisen taipaleensa aikana Vasek on sementoinut roolinsa aluekehittämisen vahvana seudullisena koordinoijana.

- Vasek valmistelee alueellisia strategioita ja ohjelmia.
- Vasek hallinnoi ja toteuttaa EU:n ja valtion rahoittamia hankkeita.
- Vasek myöntää niin sanottua kunnallista vastinrahoitusta muiden organisaatioiden hallinnoimille kehityshankkeille.
- Vasekin työntekijät osallistuvat hankkeisiin esimerkiksi asiantuntijoina, yhteistyökumppaneina tai ohjausryhmän jäseninä.

Toimiva yhteistyö edellyttää paitsi avointa keskustelua ja hyviä yhteistyösuhteita, myös ennen kaikkea koordinoituja strategioita. Kun keskeisten toimijoiden strategiat osoittavat samaan suuntaan, kaikki voivat toimia omien sääntöjensä ja suuntaviivojensa mukaisesti ja työskennellä silti kohti yhteisiä päämääriä. Pohjanmaan liitto jakaa EU-varat Pohjanmaan maakuntastrategian ja EU-ohjelmien painopisteiden mukaisesti. Maakuntastrategia puolestaan on yhteensopiva Vaasan seudun ja muiden Pohjanmaan seutujen strategioiden kanssa.

Vaasan seudulla oli yhteinen strategia vuosille 2004–2015 ja elinvoimastrategia vuosille 2016–2020. Kaikkien kunnanvaltuustojen hyväksymä elinvoimastrategia on kunnianhimoinen, 75-sivuinen asiakirja, jossa esitetään yhteensä 68 kehittämistoimenpidettä. Vastuu niiden toteuttamisesta jaetaan kuntien, Vasekin, Merinovan, korkeakoulujen ja muiden toimijoiden kesken. Vasek vastaa täysin tai osittain 32:sta eri toimenpiteestä. Vasekin silloinen kehitysjohtaja Stefan Råback osallistui elinvoimastrategian ohjausryhmään, ja Vasekillä oli muutenkin strategiatyössä tärkeä asiantuntijarooli.

Uuden aluestrategian laatimisprosessi keskeytyi vuonna 2019 Vaasan ja Mustasaaren käynnissä olleiden liitosneuvotteluiden takia, ja sittemmin prosessi on viivästynyt muun muassa koronaviruspandemian, Ukrainan sodan aiheuttaman epävarmuuden sekä mittavan soteuudistuksen vuoksi. Tämä tarkoittaa, että

tämä tarkasti laadittu elinvoimastrategia vuosille 2016–2020 käytännössä määrittelee seudun ja siten myös Vasekin suunnan pitkälle 2020-luvulle asti. Vasekin hallitus päivittää vuosittain yhtiön toiminnan strategiset painopisteet, huomioiden jatkuvasti muutokset toimintaympäristössä.

Paljon muutakin kuin energiaa

Kaksikymmenvuotisen historiansa aikana Vasek on hallinnoinut, rahoittanut sekä muilla tavoin osallistunut satoihin aluekehittämiss-hankkeisiin. Vasek toteuttaa vuosittain 10–20 omaa hanketta ja myöntää rahoitusta suunnilleen yhtä monelle muulle hankkeelle. Olisi mahdotonta esitellä kaikkia hankkeita näin rajallisessa tilassa, joten alle on koottu osa yhtiön toteuttamista hankkeista teemoit-tain esimerkkinä aluekehittämistyön laajasta kirjosta.

Energiateknologia ja energiaklusteri

Vaasan seudun tärkein elinkeinosektori on vaikuttanut vuosien varrella kasvavissa määrin Vasekin toimintaan. Koska teknologia-kehitys kuuluu teknologiakeskus Merinovan alaisuuteen, energia-tekniologia ei ole päässyt dominoimaan Vasekin toimintaa. Vasek on ollut mukana rahoittamassa Merinovan toimintaa perustami-sestaan asti ja vastannut EnergyVaasan viestinnästä vuodesta 2016 lähtien. Ekosysteemisopimuksen myötä 2020-luvulla ener-giateknologia saa entistä suuremman roolin Vasekissa Giga-Vaasa-alueen kehittymisen ja muiden Ekosysteemisopimuksen puitteissa olevien strategisten panostusten myötä.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuus on osa Vaasan seudun teollista selkärankaa. Monet alueen pienistä ja keskisuurista metallialan yrityksistä kuuluvat energiaklusterin alihankintaverkostoon. Tällä teollisuudenalalla Vasek on hallinnoinut *Ostrobothnia Metal-* ja *Finnmet Partners* -hankkeita. Hankkeiden rahoitus on usein tullut Euroopan aluekehitysrahastosta Pohjanmaan liiton kautta. Lisäksi Vasek on tehnyt yhteistyötä muiden Pohjanmaan kehitysyhtiöiden kanssa, joille metalliteollisuus on niin ikään tärkeä teollisuudenala.

Puutaloteollisuus

Puu- ja pientaloteollisuus ovat perinteisesti olleet merkittävä elinkeino Vaasan seudun maaseutukunnissa. Vasek on ollut aktiivisesti mukana kehittämässä alaa erityisesti 2000-luvulla. Varsinkin myöhemmät hankkeet ovat painottuneet kestävyyskysymyksiin, mutta niihin on lukeutunut myös yritysten sertifiointiprosesseja, suunnitteluratkaisujen ja tehdasprosessien kehittämistä sekä osaamisen tuomista Ruotsista. Vuonna 2008 Vaasassa järjestetyt asuntomessut olivat merkittävä markkinointikanava paikalliselle pientaloteollisuudelle.

Rakennusteollisuus

Vuonna 2012 kehitystyön painopiste siirtyi talonrakennusalasta koko rakennusteollisuuteen, ja siitä lähtien rakennusalan kehittämisohjelmat ovat olleet kiinteä osa Vasekin hankesalkkua. Energiaratkaisut sekä energiatehokkuus ja -kestävyys ovat olleet tärkeässä osassa Vasekin hankkeissa, ja usein niissä on ollut mahdollista hyödyntää samoja rahoituskanavia kuin energiateknologiahankkeissa. Vasek toteutti 2010-luvun loppupuolella useita

hankkeita, jotka tukivat rakennusalan vientiä Pohjois-Ruotsiin sekä panosti niin sanottuihin älykkäisiin kaupunkeihin. Yhtiö on myös ollut mukana rahoittamassa puurakentamisen professuuria Vaasan yliopistolle.

Kiertotalous

Jo kauan ennen kuin kiertotaloudesta tuli muotiasana, Vasek tunnisti kiertotalouden kehittämisen tulevaisuuden kannalta tärkeäksi teemaksi ja ymmärsi, että yhtiöllä voisi olla merkittävä rooli kehitystyön katalysaattorina. Uuden ajattelutavan levittäminen ja juurruttaminen seudun yrityksiin vaatii usein julkista rahoitusta. Vasek aloitti tämän työn vuonna 2017 hankkeellaan *Kiertotalous Mustasaari*, jonka tavoitteena oli luoda kiertotalouden yritysklusteri Stormossenin ja Westenergyn läheisyyteen. Tätä seurasivat kunnianhimoiset CERM – *Circular Economy Roadmap*- ja CIT – *Circular Insight & Transition* -hankkeet. Yhdessä muiden kehitysyhtiöiden kanssa Vasek loi koko Pohjanmaalle yhteisen kiertotalouden etenemissuunnitelman ja rakensi yksittäisille yrityksille työkaluja, joiden avulla ne saattoivat kehittää prosessejaan. Hankkeiden ansiosta seudulle on syntynyt myös muita alan yrityksiä.

Osaamisintensiiviset yrityspalvelut (KIBS)

2000-luvun alussa suuryritykset ulkoistivat kilvan tukitoimintojaan. Tilanne synnytti useita yrityksiä, jotka tarjosivat niin sanottuja osaamisintensiivisiä yrityspalveluja. Näitä yrityksiä ovat esimerkiksi taloushallinnon yritykset, insinööri- ja suunnittelutoimistot, käänös- ja tulkkaustrytykset sekä pankkien, vakuutusyhtiöiden ja puhelinoperaattoreiden asiakaspalvelukeskukset, joita perustettiin Vaasan seudulle monikielisen henkilökunnan hyvän saatavuuden

takia. Vasek toteutti 2000-luvun lopussa suuren hankekokonaisuuden näiden alojen kehittämiseksi.

Kansainvälistyminen

Vasekin ja erityisesti yhtiön yritysneuvonnan ytimessä on alusta asti ollut pyrkimys auttaa pieniä yrityksiä kansainvälistymään ja löytämään vientimarkkinoita. Valtion vuosien 2010–2012 KOKO-ohjelmassa kansainvälistyminen erotettiin omaksi kokonaisuudekseen, ja sen jälkeen Vasek on kohdistanut useita panostuksia muun muassa Ruotsin ja Norjan markkinoille. Kansainvälistymisasiossa Vasek on toiminut usein yhdessä Viexpon kanssa sekä kehityshankkeissa että yksittäisten yritysten avustamisen osalta.

Maaseudun elinkeinot

Vaikka maatalousalan kehitys ei ole koskaan kuulunut Vasekin vastuualueeseen, yhtiö on tukenut muita maaseudun elinkeinoja, kuten esimerkiksi maatilojen pienimuotoista metalliteollisuutta. Vasek on myös ollut mukana kehittämässä muun muassa turkis-, kalastus- ja kasvihuonealoja.

Media-ala

Media-ala nähtiin 2000-luvulla mahdollisena kasvualana Vaasan seudulla, ja sen tärkeyttä korostettiin niin aluestrategioissa kuin aluekeskus- ja osaamiskeskusohjelmissa. Siirtyminen digitelevisioon oli yksi tämän lähestymistavan liikkeellepanevista voimista, ja ajatuksena oli kehittää vuorovaikutteisia TV-sisältöjä, digitaalisia sisältöjä ja uusia formaatteja. Åbo Akademin Media City oli hankkeen kantava voima, ja se johti myös Pohjanmaan Mediakomissiota, jonka tehtävänä oli houkuttaa elokuva- ja televisiotuotantoja Vaasan seudulle.

Vasek tuki Media Cityn toimintaa aktiivisesti. Seudun media-ala ei kuitenkaan koskaan kasvanut toivottuihin mittasuhteisiin, ja tähän suunnatut panostukset lopetettiin 2010-luvulla.

Vaasan seudun urheiluakatemia

Urheiluakatemia on säätiö, joka tukee opiskelijoiden kilpaurheilutoimintaa näiden opintojen ohella. Vasek on tukenut Urheiluakatemiaa lähes 20 vuoden ajan noin 20 000 eurolla vuosittain. Urheiluakatemian konsepti kehitettiin ensimmäisessä aluekeskusohjelmassa, ja Vasek otti vastuulleen säätiön hallituksen nimittämisen. Ensikuulemalta saattaa vaikuttaa siltä, että hanke poikkeaa suuresti muista Vasekin hankkeista, mutta se on omiaan houkuttelemaan seudulle kunnianhimoisia opiskelijoita koko Suomesta. Urheiluakatemiasa on satoja opiskelijoita eri kouluista ja korkeakouluista.

Matkailuala

Vaasanseudun markkinointi tai myynti matkailunäkökulmasta ei ole kuulunut Vasekin tehtäviin – sitä varten on alusta asti ollut olemassa Pohjanmaan Matkailu, sittemmin Visit Vaasa. Sen sijaan matkailualan yritysten tukeminen ja matkailutoimialan kehittäminen on ollut osa Vasekin toimintaa useissa hankkeissa sen perustamisesta lähtien. Vasek on myös vastannut seudun saavutettavuuden kehittämisestä, mikä vaikuttaa suoraan seudun matkailuyritysten kilpailukykyyn. Yhtiö on myös tehnyt Merenkurkun ylittävää yhteistyötä Uumajan kaupungin ja Västerbottenin alueen kanssa. Yhteistyön rahoitus on tullut EU:n pohjoismaiselle yhteistyölle tarkoitettusta Botnia Atlantica- ja Interreg Aurora -ohjelmista.

Yhteydet ovat kaiken a ja o. Anna Måttis-Fransén ja Riitta Björkenheim kehittävät työkseen Vaasan seudun logistiikkaa.

Hyvinvointiala

Soteuudistus on noussut toistuvasti puheenaiheeksi poliittisella kentällä siitä lähtien, kun Vanhasen hallitus käynnisti PARAS-hankkeen vuonna 2006. Uudistuksen sisältö onkin vaihdellut vuosien saatossa aina hallituksen kokoonpanosta riippuen. Vuosina 2011–2015 Kataisen ja Stubbin hallitukset suunnittelivat uudistuksen, jossa yksityiset palvelut nostettiin merkittävään asemaan. Tämän seurauksena aluekehityksessä tuli ajankohtaiseksi panostaa yksityistä hyvinvointisektoria kehittäviin hankkeisiin. Vasek koordinoi alueellisen palvelusetelin kehittämistä vuosina 2010–2011, mutta

soteuudistuksen luonteen muuttuessa setelin merkitys väheni. Uudistuksista johtuva epävarmuus teki pitkäaikaisista investoinneista mahdollittomia, ja vuonna 2016 Vasekin hyvinvointialaan kohdistuvat kehittämishankkeet lopetettiin toistaiseksi.

Logistiikka - yksi Vasekin toiminnan kulmakivistä

Monia yritysten toimintaedellytyksiä, kuten palkkoja, veroja ja ulkomaan kaupan ehtoja, koskevat päätökset tehdään kaukana

Yksi satama kaikkiin tarpeisiin. Vasek on kehittänyt Vaasan satamaa 2010-luvulta lähtien.

alue- tai kuntatasolta. On kuitenkin kaksi asiaa, joihin seudut voivat vaikuttaa omilla toimillaan ja määrätietoisen edunvalvonnan avulla: koulutetun työvoiman saatavuus sekä liikenneinfrastruktuuri ja logistiikka. Tässä kirjassa pureudumme logistiikkaan, sillä se on oiva esimerkki aluekehityksestä ja siitä, mitä Vasek käytännössä tekee aluekehityksen saralla.

Logistiikka oli osa Vasekin toimintaa aina yhtiön perustamisesta lähtien, mutta Aluekeskusohjelmassa II vuonna 2007 Vasekille myönnetään resurssit logistiikan kehittämiseen ja ensimmäisen logistiikka-asiantuntijansa, Tommi Tuomisen, palkkaamiseen. Näihin aikoihin ei ollut aivan tavanomaista, että alueellinen kehitysyritys panostaa logistiikkaan. Tämä oli kuitenkin Vaasan seudun teollisuuden toive, sillä teollisuuden toimijat halusivat varmistaa toimivat kuljetukset sekä maalla, merellä että ilmassa.

Vasekin perustamisen aikoihin yksi suurista logistiikan kysymyksistä oli Vaasan radan sähköistäminen. Hallitus teki lopulta päätöksen radan sähköistämisestä vuonna 2008, ja hanke valmistui vuonna 2011. Vasek osallistui tämän hankkeen edunvalvontaan vain prosessin loppuvaiheessa, mutta yhtiön sitoutuminen rautatieliikenteen edistämiseen jatkuu monella tasolla, kuten myös sen hankkeet pääradan, nopeamman Vaasa–Seinäjoki-yhteyden, satamayhteyden ja GigaVaasa-alueen uuden pistoraitteen kehittämiseksi. Vasek osallistuu myös jatkuvasti muiden toimijoiden rinnalla maantie- ja valtatieliikenteen edunvalvontaan ja edistämiseen. Merkittävimmin Vasek on kuitenkin panostanut lento- ja meriliikenteeseen sekä kehityshankkeiden että lobbauksen ja edunvalvonnan muodossa.

Vuoden 2008 vuosikertomuksen kannessa komeileva RG Line-laiva ja lentoon lähtevä Finnair-kone kertovat nekin omaa tarinaansa yhtiön panostuksista logistiikkaan. Samana vuonna käynnistyy kolmivuotinen kehitysohjelma *Vaasa Airport Park Logistics Center*, jota rahoittaa Euroopan aluekehitysrahasto EAKR Pohjanmaan liiton kautta. Rahoituksen turvin Vasek palkkaa toisen logistiikka-asiantun-

tijan, Riitta Björkenheimin. Hankkeen tavoitteena on edistää lentoaseman mahdollista käyttöä lentorahtiliikenneasemana ja kehittää lentoaseman yhteyteen uusi lentologiikkakeskus.

Yksi prosessin ensimmäisistä oivalluksista on, että lentorahtiaseman kehittäminen käy käsi kädessä matkustajaliikenteen kehittämisen kanssa. Tämän oivalluksen myötä myös Vasekista tulee yksi niistä toimijoista, jotka yhdessä lähtevät ajamaan Vaasan lentoaseman matkustajaliikennöinnin laajentamista. Finanssikriisin jälkeinen taantuma ja yritysten muuttuneet logistiikkakäytännöt kuitenkin johtavat siihen, ettei rahtiliikenteen avaamiselle ole taloudellisia edellytyksiä. Matkustajaliikenteen parissa Vasekilla on kuitenkin parempi menestys. Vasekin aktiivinen markkinointi tuottaa tulosta, ja lentoyhtiöt avaavat uusia reittejä. Parhaimmillaan lentoasemalta liikennöidään säännöllisesti Helsinkiin, Tukholmaan, Uumajaan, Kööpenhaminaan, Riikaan ja Tallinnaan. Samalla myös tilauslentoliikenne laajenee. Vuosi 2012 on Vaasan lentoaseman ennätysvuosi: sen kautta kulkee yhteensä 374 000 matkustajaa, mikä tekee siitä Suomen kuudenneksi suurimman lentoaseman matkustajamäärillä mitattuna.

Vuonna 2010 Vasek osallistuu *Logistic Solutions* -hankkeeseen yhdessä seudun muiden toimijoiden kanssa. Hankkeen tavoitteena on luoda Vaasan seudulle kokonaisvaltainen logistiikka-järjestelmä, joka käsittää sekä lentoaseman, sataman, rautatiet että Eurooppatiet viidentoista kilometrin säteellä. Vasekin prioriteettilistalle lisätään uusi kehityshanke: Vaasan satama ja sen liittäminen Uumajan Nordic Logistic Centeriin (NLC) Merenkurkun liikenteen kehittämisen rinnalla. Hankkeeseen kuuluu valtavan maaliikenteen logistiikkakeskuksen, NLC Vaasan, rakennuttaminen lentoaseman läheisyyteen. Mustasaari ja Vaasa käynnistävät logistiikkakeskuksen suunnittelutyön samoin tein.

Vasekin logistiikkahankkeet painottuvat 2010-luvulla yhä enemmän satamaan ja Merenkurkun liikenteeseen. Vuonna 2013 käynnis-

Kuva: Wasaline/Christoffer Björklund

Rajat ylittävä logistiikkakäytävä. Vuonna 2021 Merenkurkku sai uuden aluksen, jolla on alueelle valtava merkitys.

tyy *Midway Alignment of the Bothnian Corridor* -hanke, jolle myönnetään suora EU-rahoitus. Merenkurkun neuvosto vastaa ohjelmasta, mutta Vasek osallistuu hankkeeseen kaikilla tasoilla, erityisesti logistisella asiantuntemuksellaan. Hankkeen toiminta-aika 2013–2015 pidennetään vuoteen 2019 asti, ja hanketta kuvaillaan seudun kärkihankkeeksi. Vuonna 2013 Vasekin vuosikertomuksessa mainitaan ensimmäistä kertaa tavoite Merenkurkun uudesta laivasta.

Samaan aikaan Euroopassa aloitetaan työ rajoja ylittävien, eri maita ja liikennemuotoja yhdistävien logistiikkakäytävien eteen. EU:n Botnia Atlantin rahoittamien hankkeiden *Nordic Logistic Corridor 2011–2014* ja *E12 Atlantica Transport* tavoitteena on yhdistää Suomen ja Merenkurkun liikenne Norjassa Atlantin rannikolla sijaitsevan Mo i Ranan satamaan.

Aluekehitykselle tyypillistä on, että kun kaikki ei mene suunnitelmien mukaan, tehdyt investoinnit voivat johtaa odottamattomiin lopputuloksiin. Näin kävi esimerkiksi NLC Vaasa -alueelle, josta oli tarkoitus tulla maaliikenteen logistiikkakeskus. Vastaavia suunnitelmia laadittiin kuitenkin eri puolilla maata, ja samaan aikaan vientiyriyten kansainvälisiä logistiikkaprosesseja virtaviivaistettiin niin, ettei NLC Vaasaa enää lopulta tarvittu. Palaset loksahtavat paikoilleen, kun akkutehtaiden houkuttelemiseksi kehitetty GigaVaasa-hanke käynnistyy vuonna 2016. Siitä, mistä piti tulla Mustasaaren ja Vaasan yhteinen logistiikkakeskusalue, tuleekin GigaVaasan tukikohta. Nyt seudulla on alue, jota se voi markkinoida sidosryhmille realistisena sijaintina akkutehdasalueelle.

Satamaan ja Merenkurkun liikenteeseen tehdyt investoinnit etenevät kuitenkin Vasekin ja muiden toimijoiden suunnitelmien mukaisesti. Vuonna 2015 Vaasa ja Uumaja perustavat yhteisen Kvarken Ports -satamayhtiön, ja *Midway Alignment of the Bothnian Corridor* -hankkeeseen liittyvä kehitystyö keskittyy aiempaa selkeämmin uuden Merenkurkun autolautan kehittämiseen. Logistiikkakehitysohjelmat yhdistetään energiaklusterin kehittämisohjelmiin, minkä lisäksi laavaa suunnitellaan yhteistyössä teollisuuden kanssa. Työn tavoitteena on tehdä laivasta vihreän meriteknologian kehitys- ja markkinointialusta. Vuodesta 2014 eteenpäin edunvalvonta on pääasiassa laivan rahoitukseen liittyvää lobbaustyötä Brysselin päässä. Vuonna 2018 rahoituspäätös valmistuu, ja Raumalla rakennettu Aurora Botnia aloittaa liikennöinnin 28.8.2021.

Vasekin logistiikkahankkeiden menestys on seurausta siitä, että ne päätettiin liittää energiaklusterin kehittämistyöhön. Tämän vuoksi Vasek osallistuukin keväällä 2021 *Nordic Battery Belt Logistics* -hankkeeseen. Hankkeessa laaditaan strategia kestävien ja kustannustehokkaiden rahtien mahdollistamiseksi Suomen, Ruotsin ja Norjan akkuvyöhykkeellä, joka ulottuu Vaasasta aina Skellefteåhon ja Mo i Ranaan.

Merkittävät ohjelmat

AKO, KOKO, INKA, AIKO, Ekosysteemi... Vasekin historiasta on mahdoton puhua sotkeutumatta lukuisiin abstrakteihin lyhen-teisiin ja kirjainyhdistelmiin. Lyhyesti sanottuna kyse on työ- ja elinkeinoministeriön aluekehitysohjelmista, joiden raamit määri-tellään hallitusohjelmassa ja joiden tarkempi sisältö riippuu kulloisenkin hallituksen poliittisesta linjasta. Aluepolitiikka on EU-johtoista, mikä rajoittaa jäsenvaltioiden vapauksia. Käytän-nössä alueellisissa ohjelmissa on siis kyse siitä, miten hallitus ja työ- ja elinkeinoministeriö päättävät soveltaa ja tulkita EU:n alue-politiikkaa. Seuraavaksi kuvaamme lyhyesti niitä valtion ohjelmia ja sopimuksia, jotka perustuvat EU:n ohjelmakausiin.

Erytisesti vuoden 2000 Lissabon-strategian jälkeen EU:n aluepolitiikka on perustunut ajatukselle siitä, että kaupungit ja kaupunkiseudut vastaavat osaamiseen ja innovointiin perustu-vasta kehityksestä, joka puolestaan varmistaa EU:n kilpailuky-vyn globaalissa nykymaailmassa. Aluekehityksen tulee tapah-tua tiiviissä yhteistyössä elinkeinoelämän, julkisen sektorin ja korkeakoulujen kanssa. Yksi kaupunkiseutujen roolia korostava suuntaus on globalisaatio. Kun maiden välisiä kaupanesteitä 1990-luvulla poistetaan ja vapaakauppa laajenee, muodostuu alueellisia talousklustereita, joita pidetään maailmantalouden liikkeellepanevana voimana. Seutujen ei enää tarvitse pyrkiä osal-lisiksi viennistä pääkaupunkien kautta, vaan ne voivat muodos-taa suoria yhteyksiä toisiin alueisiin. Tämä lähestymistapa sopii Vaasan seudulle ja sen vahvalle viennille paremmin kuin hyvin.

Niitä ohjelmia, joista Vasek on vastannut tai joihin se on osal-listunut, on yhdistänyt yksi tekijä: ne ovat kaikki turvanneet ja edistäneet Suomen kilpailukykyä kannustamalla kaupunkiseutuja kehittämään osaamisvarantojaan ja innovointityötään.

Osaamiskeskusohjelmat (OSKE) 1995–2014

Kun Suomesta tulee EU:n jäsen ja se alkaa soveltaa EU:n aluepolitiikkaa, maassa panostetaan niin sanottuun huippuosaamiseen ja maailmanluokan teollisuusklustereiden rakentamiseen.

Osaamiskeskusohjelmat (OSKE) 1994–1998, 1999–2006 ja 2007–2013 ovat Suomen tärkeimmät aluepoliittiset työkalut näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Vaasan seudulla energia-tekniikka on ollut OSKE:n keskiössä koko EU-ajan.

Vasek ei osallistu osaamiskeskusohjelmaan virallisesti, vaan siitä vastaa teknologiakeskus Merinova, joka toimii myös suomalaisen energiaklusterin koordinaattorina vuosina 2007–2014. Käytännössä Vasek on kuitenkin alusta alkaen kiinteä osa OSKEa, sillä sen kunnallinen osarahoitus on Vasekin myöntämä ja Vasekin asiantuntijat ovat mukana sen eri työryhmissä. Valtiollisesta näkökulmasta OSKE ja aluekeskusohjelmat muodostavat erottamattoman kokonaisuuden.

Kahdenkymmenen vuoden aikana käsitys teknologisesta kehityksestä ja innovaatioista elää ja muuttuu, ja klusterit aletaan nähdä liian pieninä ja rajallisina rakenteina. Uuden ajatusmallin mukaan yritykset toimivat globaaleissa ekosysteemeissä, joissa maiden rajoilla on aiempaa vähemmän merkitystä. Tarve uudelle, ekosysteeminäkökulmasta tehdyille aluekehitysohjelmille kasvaa, ja OSKE lakkautetaan vuonna 2014.

Vaikutus Vasekiin

Vasekille teknologiayhtiöiden ja kehitysyhtiöiden erottaminen toisistaan tarkoittaa, että Vasek keskittyy yrittäjyyden ja yrityskehittämisen tukemiseen, kun taas teknologiaosaaminen keskittyy Merinovaan, jossa elinkeinoelämä on osaomistajana. Vasekin rooli energiaklusterissa kuitenkin laajenee, kun se ottaa vastuun energiaklusterin viestinnän EnergyVaasan nimissä.

Aluekeskusohjelma 2002-06

Ohjelma tunnetaan lyhenteellä AKO. Se käynnistetään Lipposen toisen hallituksen aikana 1999–2003, ja ohjelman rahoitus jatkuu Kiviniemen ja Vanhasen hallitusten kauden ajan vuosina 2003–2007. Ohjelman kantava ajatus on kannustaa seutuja kehittymään omien vahvuuksiensa ja osaamisensa pohjalta.

Vaikutus Vasekiin

Vasekin historia alkaa tästä ohjelmasta. Yksi Vaasan seudun AKO:n tärkeimmistä kohdista on elinkeino- ja kehitysyhtiön perus-

Vahva kilpailukyky. Vuosien varrella Vasek on osallistunut useisiin aluekehitysohjelmiin. EU:n alueiden ei enää tarvitse suunnata ulkomaille pääkaupunkien kautta, mikä sopii vientivetoiselle Vaasanseudulle täydellisesti.

taminen. Tälle yhtiölle annetaan tehtäväksi hallinnoida AKO:a seudun elinkeinopolitiikan kehittämiseksi. Vaasan korkeakoulut perustavat korkeakoulukonsortion, joka tiivistää korkeakoulujen ja yliopistojen välistä yhteistyötä.

Aluekeskusohjelma II 2007-2009

Ohjelma jatkaa Kiviniemen ja Vanhasen hallitusten johdolla siitä, mihin AKO I jäi. Huomionarvoista on, että aluepolitiikka jatkuu suhteellisen muuttumattomana hallituspohjan muuttumisesta huolimatta. Tämä tuo aluekehitykseen vakautta vielä muutamaksi vuodeksi. Vuodesta 2008 alkaen toimintaa johtaa vastaperustettu työ- ja elinkeinoministeriö. Vaasan seudun AKO II:ssa korostetaan innovaatiota ja osaamista, Vaasan seudun johtavien toimialojen kehittämistä sekä seudun logistiikkajärjestelmän vahvistamista.

Vaikutus Vasekiin

Vasek koordinoi Vaasan seudun Aluekeskusohjelmaa. Ohjelman tuloksena alueelle syntyy tarina Pohjoismaiden suurimmasta energiaklusterista. AKO II:n mukaan Vasek vastaa pääasiassa viestinnästä, kun taas Merinova johtaa seudun teknisempiä kehityshankkeita. Energiaklusterille otetaan käyttöön tavaramerkki EnergyVaasa, jolle rakennetaan myös oma verkkosivusto. Vasekin asiantuntijat kokoavat sivustolle tietopaketin energiaklusterin kansainvälisestä merkityksestä ja avainlukuista kuten yritysten ja työntekijöiden määrä, yhteenlaskettu liikevaihto, viennin osuus ja tutkimus- ja kehitysinvestoinnit. Osa AKO II -rahoituksesta käytetään logistiikka-asiantuntijan palkkaamiseen, mikä toimii alkusysäyksenä Vasekin monivuotisille, menestyksekkäille logistiikkapanostuksille.

Koheesio- ja kilpailukykyohjelma KOKO 2010–2012

Koheesio- ja kilpailukykyohjelma KOKO jatkaa siitä mihin AKO jäi. Uutta on kuitenkin ohjelman tavoite parantaa seudun koheesiota ja vuorovaikutusta sekä tukea eri toimijoiden välistä yhteistyötä sekä seudun sisällä että seutujen välillä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ohjelma käsittää nyt paitsi AKO:n jatkon, myös aiemmin itsenäiset maaseudun ja saariston kehittämisohjelmat. Vanhasen hallitus suunnittelee KOKO:n olevan voimassa vuosina 2010–2013, mutta suunnitelmiin tulee muutos, kun Kataisen hallitus päättää lopettaa ohjelman etuajassa vuonna 2011. Käytännössä toiminta kuitenkin jatkuu rahoituksen loppumiseen asti vuonna 2012.

Vaikutus Vasekiin

Vasek hallinnoi Vaasan seudun KOKO-ohjelmaa, joka on 13:lla kehityskokonaisuudellaan koko Suomen laajin ohjelma. Ohjelman myötä Vasek ja Merinova tekevät merkittäviä investointeja energiaklusterin viestintään. Vasek palkkaa viestintäpäällikön ja Merinova markkinointijohtajan, minkä lisäksi yhtiöt toteuttavat yhteisen energialähtetiläskampanjan ja lanseeraavat EnergyWeek-tapahtuman.

KOKO-ohjelman myötä myös saariston ja maaseudun elinkeinohankkeet tulevat osaksi Vasekin hankesalkkua. Vasek johtaa itsenäisesti maailmanperintökohteeseen liittyviä matkailualan kehityshankkeita ja osallistuu koko Pohjanmaan yhteiseen turkiselinkeinohankkeeseen.

Kun hallitus lakkauttaa KOKO:n rahoituksen etuajassa, lähes kymmen vuotta kestänyt pitkäjänteisen aluepolitiikan kausi päättyy. Hankerahoituksen puuttuminen sysää Vasekin epävarmaan tilanteeseen, mutta yhtiö onnistuu löytämään korvaavan rahoi-

tuksen tärkeimpien hankkeidensa loppuun viemiseksi. KOKO jää viimeiseksi Vasekin itsenäisesti hallinnoimaksi aluekehitysohjelmaksi. Suuria muutoksia se ei kuitenkaan aiheuta, sillä Vasekin suurista alueellisista hankkeista koostuva salkku kasvaa tasaisesti.

Kasvusopimus 2014-2015

Vuonna 2013 Kataisen hallitus allekirjoittaa kaksivuotisen kasvusopimuksen. Sopimukseen sitoutuu kaksitoista yli sadantuhannen asukkaan kaupunkiseutua, jotka tuottavat yhteensä jopa kaksi kolmasosaa Suomen bruttokansantuotteesta. Vaasan kaupunkiseutu on yksi sopimuksen osapuolista. Kasvusopimus ei takaa suoraa rahoitusta, mutta se sitoo ministeriöitä poliittisesti. Käytännössä kasvusopimus kulkee käsi kädessä INKA-ohjelman kanssa, johon kuuluvat samat kaksitoista kaupunkiseutua ja jonka tavoitteena on muun muassa rahoittaa kasvusopimuksessa mainittuja toimenpiteitä.

Innovatiiviset kaupungit INKA 2014-2015

INKA- eli Innovatiiviset kaupungit -ohjelma lanseerataan Kataisen hallituksen aikana vuonna 2013 päättyneen OSKE-ohjelman seuraajaksi. Uusi ohjelma keskittyy kaupunkiseutujen sijasta kaupunkeihin, ja näin ollen sopimuksen osapuolena on Vaasan seudun sijasta Vaasan kaupunki. INKA ei erittele toimia toimialojen ja teknologioiden mukaan, vaan perustuu asiakas- ja ratkaisukeskeisiin, monialaisiin teemoihin: *biotalous, kestävät energiaratkaisut, kyberturvallisuus, tulevaisuuden terveys sekä älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus*. Vaasa ottaa kansallisen päävastuun teemasta kestävät energiaratkaisut, jonka saralla se tekee yhteistyötä Lappeenrannan ja Oulun kaupunkien kanssa. INKAn rahoituksesta ja hallinnoinnista vastaa Tekes.

Vaikutus Vasekiin

Vasekilla, Vaasan kaupungilla ja Merinovalla on tärkeä rooli INKAN ja kasvusopimuksen hakemusprosessissa. Merinova, jolla on jo kokemusta vastaavista tehtävistä OSKE:n puitteissa, vastaa INKAN *Innovatiiviset energiaratkaisut* -teeman käytännön hallinnoinnista. Vasek osallistuu toimintaan tarjoamalla kunnallista osarahoitusta sekä ohjelmalle että siihen sisältyville hankkeille. Vasekin rooli Vaasan seudun kehityksen verkostojen luojana voimistuu. Yksi INKAN ja Kasvusopimuksen tavoitteista on rahoittaa kehitysalustoja, joita yritykset voivat sitten hyödyntää omassa tutkimus- ja kehitystoiminnassaan. Vaasassa tällä tavalla rahoitettuja hankkeita ovat EnergyLab (myöhemmin Vebic), Wasa Station ja uusi Merenkurkun autolautta.

Kasvusopimus 2016–2018 ja AIKO 2016–2019

Sipilän hallitus laatii uuden kasvusopimuksen vuosille 2016–2018 Kataisen hallituksen kasvusopimuksen pohjalta. Sopimukseen ei liity rahoitusinstrumentteja, vaan rahoitusta varten laaditaan oma ohjelma: Alueelliset innovaatiot ja kokeilut eli AIKO. Uusi kasvusopimus solmitaan Joensuun, Lappeenranta-Imatra-seudun, Oulun, Tampereen, Turun seudun, Vaasan seudun ja pääkaupunkiseudun kesken. Kaikki AIKO-varat eivät kuitenkaan kasvusopimuksen mukaan mene kaupungeille, vaan osa kanavoidaan maakunnille. Vaasan seudun osalta tästä vastaa Pohjanmaan liitto.

Vaikutus Vasekiin

Vasek osallistuu Vaasan kasvusopimuksen laatimiseen, useiden hankkeiden toteuttamiseen sekä sopimukseen kuuluvien hankkeiden rahoittamiseen. Näiden vuosien aikana tehdään ratkaisevat päätökset Merenkurkun laivasta ja GigaVaasa-alueen kehittämisestä.

Ekosysteemisopimus 2021-2027

Rinteen ja Marinin hallitukset aloittavat oman aluekehitysohjelmansa eli Ekosysteemisopimuksen valmistelun vuonna 2019. Sopimuksessa on paljon uusia elementtejä aiempiin vastaaviin nähden. Kohderyhmäksi valikoituvat uudessa sopimuksessa yliopistokaupungit, joten kun ohjelma käynnistetään vuonna 2021, Vaasan kaupunki on yksi sopimuksen osapuolista. Ekosysteemi on yhteistoimintamalli, jonka tavoitteena on vauhdittaa uusien innovaatioiden, liiketoimintojen ja ratkaisujen kehittämistä tuomalla yhteen yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, rahoittajat ja muut TKI-toiminnan sidosryhmät. Ekosysteemi mahdollistaa pilotti- ja testiympäristöt, joita voidaan hyödyntää tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Vaasan seudulla malli on jo tuttu ja energiaklusterin toimijoiden keskuudessa hyväksi havaittu toimintatapa.

Vaikutus Vasekiin

Vasek osallistuu Ekosysteemisopimuksen laatimiseen. Sopimuksen myötä energiateknologia ja energiaklusteri painottuvat Vasekin toiminnassa yhä selkeämmin.

Alueellinen viestintä - Suomen aurinkoisimmasta kaupungista GigaVaasaksi

Kuten jo kirjan ensimmäisessä luvussa totesimme, Vasekin tärkein viestinnällinen tehtävä on ollut luoda käsite Vaasan seutu ja tehdä se tunnetuksi. Sitä, mitä ei voi sanoin kuvata, ei ole olemassa – näin ollen Vaasan seutuakaan ei oikeastaan ollut olemassa ennen kuin siitä alettiin puhua. Vasekin perustamisprosessi ja syntyminen vuonna 2004 johti siihen, että poliitikot, virkamiehet ja mediat alkoivat puhua yhä enemmän *Vaasan seudusta*. Kaupunkiseudusta muotoutui vähitellen luonnollinen yksikkö.

Siitä, kun Vaasan seutu mainitaan puheessa ensimmäistä kertaa, on kuitenkin pitkä matka yhteiseen alueelliseen identiteettiin – puhumattakaan siitä, että Vaasan seudusta tulisi kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu käsite. Seutuviestintä ja -markkinointi ovat seudun tunnettuuden kasvattamisen avain. Se onkin yksi Vasekin kolmesta päätehtävästä sen perustamisesta lähtien. Ensimmäisinä vuosinaan Vasek keskittyi kuitenkin kahden muun tukipilarinsa, yrityspalveluiden ja aluekehityksen, rakentamiseen.

Aina vuoteen 2008 asti seutuviestinnän resurssit käytetään Vaasan seudun sisäiseen viestintään. Kyse on yhtiön tietoisesta pyrkimyksestä voittaa etenkin Vaasan ulkopuolisten päättäjiä ja veronmaksajien luottamus puolelleen ja tulla tunnetuksi toiminta-alueellaan.

Kolmesta neljään kertaa vuodessa ilmestyvä Vasek Forum -lehti jaettiin kaikkiin omistajakuntien koteihin ja yrityksiin. Lehdessä

käsiteltiin Vasekin toimintaa sekä seudun yrityksiä ja kehittämishankkeita. Lehdestä ei koskaan tehty lukijatutkimuksia, mutta on selvää, että se kasvatti osaltaan Vasekin brändin ja sen toiminnan tunnettuutta kuntalaisten ja erityisesti seudun yrittäjien sekä yritysjohtajien keskuudessa. Lisäksi Vasek julkaisee säännöllisesti uutiskirjettä, joka lähetetään sen tärkeimmille kohderyhmille, eli yrityksille ja kuntapäätäjille. Vuoden 2005 vuosikertomuksessa korostuu selkeä, strateginen lähestymistapa sisäiseen viestintään: *"Jatkossa meidän tulee osin tulevan kunta- ja palvelurakennemuutoksen vuoksi panostaa seudun sisäiseen viestintään"*. Sisäiseen seutuviestintään kuuluvat myös tapahtumat, jotka tuovat Vaasan seudun kuntien ja elinkeinoelämän päättäjät yhteen. Ensimmäinen Future Workshop -seminaari järjestetään vuonna 2007 yhteistyössä Pohjanmaan kauppakamarin ja Pohjalainen-sanomalehden kanssa.

Ensimmäisten vuosien aikana ulospäin suuntautuva viestintä koostuu lähinnä mainoksista, teemalehdistä, messuvierailuista sekä esitteiden ja Vasekin verkkosivuston tuottamisesta. Finanssikriisiä edeltävien vuosien työvoimapula saa Vasekin tekemään ensimmäiset suuret investoinnit ulkoiseen seutumarkkinointiin. Vuonna 2008 Vasek lanseeraa kolmivuotisen, työperusteista muuttoa edistävän WasaWorks -hankkeen. Projektia rahoittaa Euroopan aluekehitysrahasto Pohjanmaan liiton kautta. Hanke koostuu julkaisuista ja markkinointimatkoista. Vuonna 2008 Vaasassa järjestetyt asuntomessut osoittautuvat mielenkiintoiseksi markkinointialustaksi. Works-hankkeesta muodostuu lopulta Vasekin toiminnan virstanpylväs. Ensimmäistä kertaa yhtiö panostaa kokopäiväiseen seutumarkkinointiresurssiin, jota hoitamaan ryhtyy yhtiössä jo työskentelevä Mari Kattelus.

Seutumarkkinointi ottaa suuren harppauksen eteenpäin vuonna 2010, kun sille myönnetään rahoitusta KOKO-ohjelman kautta. Merinova ja Vasek sopivat EnergyVaasan viestintävastuiden jakamisesta niin, että Merinova ottaa hoitaakseen yrityksille suunnatun

Vaasanseutu maailmankartalle. EnergyWeek järjestettiin vuonna 2011 yhden päivän tapahtumana. Ajan myötä tapahtuma on kasvanut jättimäiseksi, ja sen kohderyhmänä ovat energia-alan asiantuntijat ympäri maailmaa.

viestinnän ja Vasek markkinoi seutua muuttajien, työvoiman ja opiskelijoiden houkuttelemiseksi. KOKO-rahoituksen turvin Robert Olander palkataan Merinovan energiateknologiapuolen markkinointijohtajaksi, kun taas Suvi Markko rekrytoidaan Vasekiin Vaasan seudun viestintäpäälliköksi. Tästä alkaa uusi vaihe, jossa tehdään strategista viestintää ja lanseerataan laajamittaisia kampanjoita, jotka markkinoivat Vaasan seutua asuinpaikkana ja investointikohteena.

Jouluna 2010 Vasek panostaa näkyvästi sisäiseen viestintään Vaasan seudun joulukalenterilla, joka kantaa nimeä *Eloa ja iloa – Liv och lust*. Joulukalenterin omalla nettisivulla käyttäjät pääsevät availemaan kaksikielisiä luokkuja, joissa kerrotaan Vaasan seutua symboloivista paikoista ja ihmisistä. Joulukalenteri on oiva esimerkki Vasekin viestintätyöstä: tiukka budjetti, spontaanit ideat ja nopeat otteet.

Yksi ensimmäisistä KOKO-rahoituksen turvin tehtävistä toimenpiteistä on sellaisen viestintästrategian laatiminen, joka kiteyttää Vaasan seudun ydinviestit ja tavoittaa sen tärkeimmät kohderyhmät. Koska Vaasan seutu on täysin uusi käsite, uuden strategian tulee pitää viestintä koossa samalla, kun virkamiehet, poliitikot, yritysjohtajat ja tavalliset asukkaat viestivät seudusta omissa verkostoissaan. Ei ole mikään salaisuus, että Vaasan ja Pohjanmaan viestintäkenttä on ollut hajanainen ja koordinoimaton, ja perustunut lähinnä eri tahojen omien näkemysten esiin tuomiseen. Yksi paljon puhuva esimerkki ydinviestien voimasta on se tosiasia, että moni suomalainen vielä pitkälti 2000-luvullakin yhdistää Vaasan *Suomen aurinkoisimpaan kaupunkiin*, joka oli kaupungin kampanjan viesti sen matkailumarkkinoinnissa 1900-luvun lopulla.

Vuoden 2011 viestintästrategiassa tuodaan esille kolme ydinviestiä, jotka erottavat Vaasan seudun Suomen muista seuduista:

- Energiateknologia
- Onnellisuus
- Luonto

Onnellisuudessa on tässä yhteydessä ennen kaikkea kyse onnellisuuden kannalta suotuisista edellytyksistä. Tutkimusten mukaan onnellisuuteen tarvitaan kolme tekijää: työ, hyvinvointi ja terveys. Suomi on vuodesta toiseen yksi maailman onnellisimmista maista, ja Vaasan seutu yksi sen onnellisimmista seuduista. Vaasan seudun luonto on ainutlaatuinen monella tapaa: sen uniikkeihin luontokohteisiin kuuluvat paitsi Merenkurkun saaristo, myös Pohjanmaan lakeudet ja Kyrönjoen ympäristö.

Viestintästrategian vaikein tehtävä on kuitenkin tuoda esille energiateknologian merkitystä ja kasvattaa kohderyhmien tietoisuutta energiaklusterin historiasta. Klusterin määrittely ja sen faktapoh-

jaisten lukujen esiin tuominen on kuitenkin osoittautunut vaikeaksi tehtäväksi, eikä vähiten siksi, että Tilastokeskus ja muut tilastojen tuottajat eivät tarjoa aluekohtaisia lukuja isoista konserneista.

Viestintästrategiassa tuodaan esille niitä faktoja EnergyVaasasta, joka on edelleen seudun ja EnergyVaasan viestinnän perusta. Tärkeitä lukuja ovat esimerkiksi yritysten ja työntekijöiden määrä, tuotekehitystyötä tekevien henkilöiden määrä sekä viennin osuus ja arvo.

Energiaklusterin tarina alkaa moottoritehtaista ja henkilöityy erityisesti valmistaja John Wickströmiin. Wickström saapui Vaasaan Yhdysvalloista, missä hän oli ollut varsinainen autoteollisuuden edelläkävijä. Vaasaan saapuessaan hän käynnisti ensimmäisen pienvenemoottorin kehitystyön. Tarina jatkuu sillä, miten veturiyhtiöt Strömberg (ABB) ja Wärtsilä saapuivat Vaasaan, synnyttivät spin-off-yrityksiä ja loivat alihankintaketjuja. Energiateknologiasta tuli seudun yhteinen teollinen perusta, joka saa nyt uuden kulmakiven akkuteknologiasta. Tieto siitä, että Vaasan seudulla on koko Pohjoismaiden merkittävin energiaklusteri, on sisäistetty tärkeimmissä kohderyhmissä. Siitä on kiittäminen Vasekin ensimmäisen, vuonna 2011 laaditun viestintästrategian onnistuneesti valittuja ydinviestejä.

Onnellisuuden teemaa hyödynnetään myös iskulauseessa *Tuhansia onnellisia tarinoita*. Ydinviesti ei kuitenkaan käy siitä yhtä selvästi ilmi kuin aluksi ajateltiin. Luonto on aina ollut osa Vaasan seudun tarinaa, mutta kun sitä käytetään seudun viestinnässä käy ilmi, että paikallisten mielessä luonto on yhtä kuin meri; Merenkurkun saaristo maailmanperintökohteineen ja Vaasan keskustaan asti ulottuva merenranta ovat tekijöitä, jotka erottavat Vaasan seudun luonnon muiden seutujen luonnosta.

Kun Vasek päivittää viestintästrategiaansa vuonna 2017, energia asettuu edelleen luonnollisesti yhdeksi strategian ydinviesteistä, mutta kaksi muuta viestiä muuttuvat. Luonto tarkentuu mereen, ja onnellisuus vaihdetaan intohimoon, joka kuvaa paremmin sitä, miten seudun asukkaat suhtautuvat työhön, vapaa-

Energistä verkostoitumista. EnergyWeek on samalla sekä messut että seminaari - mutta ennen kaikkea se on alan kollegoille tärkeä tilaisuus solmia yhteyksiä ja luoda verkostoja.

kaan ja elämään yleisesti. Vuoden 2017 strategiaprosessissa on mukana useita toimijoita, kuten Visit Vaasa, jotka haluavat viedä viestejä matkailualalle suotuisampaan suuntaan.

Päivitetyssä viestintästrategiassa 2017 Vaasan seudun ydinviestit kiteytetään seuraavasti:

- Energia
- Meri
- Intohimo

Ensimmäisen viestintästrategian valmistumista vuonna 2011 seuraa muutaman vuoden intensiivinen kampanjointijakso. Kansain-

välisille ja paikallisille yrityksille, kunnille, maanomistajille ja muille tuulivoima-alasta kiinnostuneille tahoille suunnattu Vasa Wind Exchange -tapahtuma järjestetään ensimmäistä kertaa maaliskuussa 2011.

Tapahtuma osoittautuu monella tavalla merkittäväksi. Vaikka Vasek on jo varhaisessa vaiheessa ymmärtänyt tuulivoiman tärkeyden tulevaisuuden energiatuotannon alana, vielä vuonna 2011 se nähdään kiistanalaisena energiamuotona, joka herättää voimakkaita tunteita puolesta ja vastaan. Jälkikäteen voidaan todeta, että tapahtuma valoi uskoa tulevaisuuteen ja auttoi toimijoita verkostoitumaan, mikä osaltaan myötävaikutti siihen, että Vaasan seutu ja Pohjanmaa aloittavat tuulipuistojen rakentamisen verrattain varhaisessa vaiheessa. Wind Exchange -tapahtumasta tulee myös alkusysäys seutumarkkinoinnin avaintapahtumalle, Vaasa Energy Weekille. Onnistuneen tapahtuman jälkeen Vasek päättää tuoda tapahtuman takaisin vuonna 2012, mutta eri teemalla.

Vasekin kaikkien aikojen suurimmat ja näkyvimvät markkinointitempaukset ovat liittyneet vuosien 2012 ja 2013 energialähettiläskampanjoihin. Kampanjat ovat Vasekin kehittämä konsepti, joiden tavoitteena on tuoda energia-alalle mahdollisimman paljon näkyvyyttä. Kampanjassa energiateknologiaan perehtynyt nuori palkataan kesätyöhön ylellisin työehdoin sillä ehdolla, että nuori kertoo työstään ja markkinoi työnantajayrityksiä sosiaalisissa medioissa videoiden ja muun sisällön avulla. Kampanja alkaa talvella ehdokkaiden esittelyllä ja energialähettilään valinnalla. Kesän aikana energialähettiläs raportoi kesätyöpaikastaan ja niistä yrityksistä, joissa hän työskentelee.

Vuonna 2012 energialähettilääksi valittiin diplomi-insinööriopiskelija Tuomas Vanhanen 1600 hakijan joukosta. Hän sai 10 000 euron kuukausipalkan, ilmaisen hotellimajoituksen Vaasassa ja hybridi auton käyttöönsä. Vanhanen työskenteli viikon kerrallaan kymmenessä eri EnergyVaasaan kuuluvassa yrityksessä. Vuonna 2013 energialähettilääksi valittiin insinööriopiskelija Pentti Itko-

Maapallon ympäri. Energialähettiläskampanja voitti seutumarkkinoinnin SM-kultaa vuonna 2012. Seuraavana vuonna kampanja uusittiin, ja energialähettiläs Pentti Itkonen vieraili EnergyVaasa-yritysten kohteissa ympäri maailmaa.

nen, jonka työtehtäviin kuului käydä kymmenessä eri maassa viidessä eri maanosassa raportoimassa EnergyVaasa-yritysten energiahankkeista. Energialähettiläskampanja voitti kuntamarkkinoinnin SM-kultaa vuonna 2012 rekrytointisarjassa. Siinä missä kampanjan kokonaiskustannus jäi 150 000 euroon, se herätti valtavasti huomiota mediatilassa niin palstamillimetreissä kuin TV-sekunneissakin laskettuna. Kampanjan yhteenlaskettu arvo vastasi jopa kolmen miljoonan euron mainosostoa.

Vaasa EnergyWeek saa alkunsa melko pienimuotoisesta ja spontaanisti järjestetystä Vaasa Wind Exchange -tapahtumasta vuonna 2011. Vasekin tiimi oivaltaa kuitenkin heti tapahtuman potentiaalin, ja siksi se kytketään yhteen Pohjanmaan liiton ja Pohjanmaan kauppakamarin järjestämään energia- ja ympäristöseminaariin.

Alueelliseksi kärkihankkeeksi muotoutuva EnergyWeek kasvaa voimakkaasti 2010-luvulla. Siinä missä tapahtuma kerää vielä vuonna 2013 vasta 2 000 kävijää, vuonna 2018 kävijämäärä on jo noussut jo 4 500:een, ja osallistujia saapuu 38 eri maasta. Tila uhkaa loppua niin konferenssitiloista kuin hotelleista. EnergyWeek ei luonnollisesti säästy koronaviruspandemian vaikutuksilta. Vuoden 2020 tapahtuma saa dramaattisen käänteen niin kävijöiden, järjestäjien kuin hotellienkin kannalta, kun se joudutaan perumaan maaliskuussa vain muutaman päivän varoitusajalla.

Toisena pandemiavuonna 2021 EnergyWeek korvataan sarjalla korkeatasoisia EnergyTalks-webinaareja. Vuonna 2022 tapahtuma palaa juurilleen verkostoitumistapahtumana. Tapahtumaa ei voi kuvata vain messuiksi tai seminaariksi, vaan se on ennemminkin näiden kahden tapahtumatyyppin sekoitus. EnergyWeekin tärkein tehtävä on kuitenkin tarjota osallistujille mahdollisuuksia verkostoitua.

Vaasan seudun viestinnässä ja markkinoinnissa tapahtuu merkittävä muutos vuonna 2016, kun Vasekille lankeaa vastuu koko EnergyVaasan markkinoinnista ja viestinnästä Merinovan keskittyessä substanssiasioihin. Seudulla tehdään 2010-luvun

loppupuolella paljon töitä käytössä olevien digitaalisten alustojen sekä visuaalisen ilmeen parantamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Alueen yhteinen verkkosivusto vaasanseutu.fi lanseerataan vuonna 2015. Verkkosivusto vaasa.fi avataan vuonna 2019. Se kokoaa Vaasan seudun, Vaasan kaupungin, Visit Vaasan ja Merenkurkun maailmanperintökohteen viestinnän yhteisen, vuonna 2018 suunnitellun visuaalisen ilmeen alle. Omassa yhtiöviestinnässään Vasek käyttää yhä omaa verkkosivustoaan ja visuaalista ilmettään.

Vasekin työntekijät osallistuvat seutuviestintään myös lobbauksen tai niin sanotun vaikuttajaviestinnän kautta. Siinä missä markkinointityö on näkyvää, lobbaus ei lähtökohtaisesti näy ulospäin. Siitä huolimatta se on tärkeä väline aluekehitystyössä, joka on riippuvaista EU:n ja valtion resursseista. Maailman ympäristöystävällisimmän matkustajalautta Aurora Botnian liikennöinnin käynnistyminen vuonna 2021 on seurausta Vasekin sekä seudun johtavien virkamiesten ja poliitikkojen määrätietoisestä lobbauksesta Brysselissä, Helsingissä ja Tukholmassa.

Toinen menestystarina on GigaVaasa-tiimi. Marraskuun 2016 loppupuolella osa Vaasan seudun aluekehityksen parissa työskentelevistä ydinhenkilöistä saa tietää, että lähiviikkoina tapahtuu jotain tärkeää. Eräät Vaasaan ja viestintäalaan kytköksissä olevat yksityishenkilöt reagoivat siihen, että Tesla suunnittelee suuren akkutehtaan, gigatehtaan, rakentamista Eurooppaan. He näkevät energiaklusterin tuomat mahdollisuudet ja ottavat yhteyttä Vaasan kaupungin johtoon. Johto päättää heti ryhtyä toimeen ehtiäkseen mukaan akkutehdaskilpailuun. Kiivaiden valmistelujen jälkeen Vaasan kaupunki kertoo 5.12.2016 pyrkimyksistään saada Tesla rakentamaan tehtaansa Vaasaan. Mediahuomio on taattu, ja vaikka Teslan tulo Vaasaan on vasta kaukainen haave, se toimii myös lähtölaukauksena GigaVaasaan kohdistuville panostuksille, ja alueelle aletaankin valmistella useita suuren kokoluokan hankkeita. Kulisseissa hankkeiden toteutumisen eteen tehdään merkittävää,

Onni ydinviestinä. Vuonna 2021 Vasek järjesti yhteistyössä Vaasan kaupungin kanssa imagokampanjan, jossa etsittiin maailman onnellisinta ihmistä. Voiton vei Sebastian Da Costa (edessä oikealla).

maailmanlaajuista viestintätyötä, johon myös Vasek osallistuu.

Koronapandemian jälkeen Vasekin viestinnän fokus on taas sama kuin vuonna 2008. Yritykset tarvitsevat lisää työvoimaa ja seutu tarvitsee lisää asukkaita. Lentoliikenteestä tulee jälleen tärkeä lobbaushanke, jonka avulla pyritään parantamaan seudun saavutettavuutta matkailualan heikkojen vuosien jälkeen. Vasek ja Vaasan kaupunki tekevät jälleen yhteistyötä onnellisuusteamin tiimoilta, joka on otettu uudestaan käyttöön. Syksyllä 2021 31-vuotias Sebastian da Costa äänestetään maailman onnellisimmaksi ihmiseksi. Kolmessatoista vuodessa digitalisaatio on kuitenkin mullistanut markkinoinnin ja viestinnän täysin. Siinä missä vuoden 2008 Vaasa Works -kampanjaa varten painettiin esitteitä, lehtiä ja lehtimainoksia, 2020-luvun kampanjat keskittyvät lähes täysin sosiaaliseen mediaan.

Päätelmät – Vaasan seudun menestystekijät

Vuosi 2023 on parikymppiselle kehitysyhtiölle mielenkiintoinen vuosi. Soteuudistuksen myötä hyvinvointialueet ottavat vastuulleen sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut sekä pelastustoimen tehtävät. Kuntien vastuulle jäävät paitsi perusasteen ja toisen asteen koulutus, myös esimerkiksi kunnan elinvoimaan liittyvät kysymykset. Kuntien odotetaan kantavan entistä enemmän vastuuta oman toimintansa rahoittamisesta kehittämällä verotuloja tuottavaa elinkeinoelämää.

Vuoden 2015 kuntalaissa elinvoima mainitaan jo ensimmäisessä momentissa: *”Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.”* Koska elinvoima, vetovoima ja elinkeinoasiat kuuluvat Vasekin ydintehtäviin, kuntien ja Vasekin tavoitteet ovat lähempänä toisiaan kuin koskaan ennen.

Vasekin tähänastista historiaa tarkastellessa voidaan todeta, että yhtiö on ollut menestys. Vuodet 2003–2023 ovat olleet Vaasan seudulle menestyksikkäitä vuosia Pohjoismaiden johtavan energiaklusterin muotoutuessa. Kehitysyhtiö on kehittynyt yhdessä seudun kanssa. Välillä Vasek on ollut pääroolissa ja joskus taas muut toimijat ovat ottaneet vetovastuuta. Vuoden 2016 arvonlisäverokriisi jää Vasekin ainoaksi merkittäväksi kriisiksi, ja siitäkin selvittään muutamassa vuodessa. Aluekehitystoiminnan jatkuvana haasteena ovat toki olleet poliittiset käännekohdat ja Suomen hallitusten lyhytjänteinen sitoutuminen kehitys-

ohjelmiin ja rakenteisiin. Hallitusten vaihtuessa myös ohjelmien painopisteet ja rahoitus ovat muuttuneet, mikä on merkinnyt Vasekille hankkeiden myöhästymisiä ja resursoinnin haasteita.

Jokaisen yhtiön menestyksen tärkein mittari ovat luonnollisesti sen asiakkaat. Vasek on toki pohjimmiltaan omistajakuntien työväline, mutta yhtiön tarkoituksena on tukea Vaasan seudun yrityksiä. Vasek mittaa vuosittain asiakkaiden ja muiden sidosryhmien tyytyväisyyttä sen toimintaan. Yhtiö on saanut tasaisesti hyviä arvosanoja. Esimerkiksi vuosina 2021 ja 2022 sen koko toiminnan keskimääräinen kouluarvosana oli 8,6, ja jopa puolet vastanneista antoi toiminnalle arvosanan 9 tai 10.

Onnistuneita linjauksia

Jälkikäteen on helppo todeta, että omistajakuntien Vasekia perustettaessa tekemät linjaukset ovat osoittautuneet onnistuneiksi. Yhtiön budjetti on aina ollut maltillinen, minkä takia johdon on ollut toimittava säästeliäästi. Kuntien rahoitus Vasekille kasvaa asteittain, ja kahdessakymmenessä vuodessa rahoitus nousee 10 eurosta 15 euroon asukasta kohden. Johdon ja henkilöstön säästäväisyys onkin yksi syy siihen, että yhtiö palautuu arvonlisäverokriisin tappioista niin nopeasti. Kriisin koittaessa on selvää, ettei siitä selviäminen tule olemaan helppoa, mutta toivon kipinä on läsnä jo alusta alkaen.

Perustajakuntien päätös aloittaa yhtiön toiminta puhtaalta pöydältä uuden organisaation avulla sen sijaan, että yhtiöstä olisi tehty Vaasan kaupungin vasemmalla kädellä johdettu työrukkanen, oli edellytys sille, että Vasek saavutti seudun toimijoiden hyväksynnän. Kolmen vuoden sisällä yhtiön perustamisesta vastahakoiset Korsnäsin, Vöyrin ja Oravaisten kunnat huomasivat toiminnan hyödyt ja päättivät liittyä Vasekiin täysivaltaisina omistajakuntina.

Menestyvä seutu. Vuosina 2003-2023, eli Vasekin toimintavuosina, Vaasan seudun menestys on ollut vahvaa.

Vasekin kolme päätehtävää – yritysneuvonta, aluekehittäminen ja seutuviestintä – eivät ole muuttuneet vuosien saatossa. Onkin mielenkiintoista tarkastella, mitkä tehtävät eivät puolestaan ole kuuluneet Vasekin vastuualueeseen ja miten tämä on vaikuttanut yhtiöön. Vasekin vaihtoehtoinen strategia olisi voinut olla pyrkiä luomaan tehokkuutta ja mittakaavaetuja tuomalla yhteen kunnallisia teknologiayrityksiä ja kehitysyhtiöitä tai ottamalla mukaan esimerkiksi matkailu- tai kiinteistökehitysosalat. Vaasan kaupunki naapurikuntineen valitsee kuitenkin eri tien ja päättää olla yhdistämättä kaikkia kuntien yhteisiä kehittämistehtäviä yhden yhtiön alle.

Teknologiakeskus Merinova perustetaan vuonna 1989 teollisuuden, kuntien ja korkeakoulujen yhteiseksi yhtiöksi, ja enemmistö yhtiön omistajista on teollisuuden toimijoita. Seudun teknolo-

giayhtiöiden yhdistämistä uuteen kehitysyhtiöön ei siksi pidetä ajankohtaisena. Jälkikäteen katsottuna myös perustajakuntien voimakas vastustus kiinteistökehityksen ja vuokraustoiminnan sisällyttämiselle Vasekin toimintaan voidaan nähdä viisaana riskien minimointina. Vuonna 2001 laaditussa AKO-hakemuksessa "Vaasa Parks -malli" mainitaan yhtenä Vaasan seudun tärkeimmistä prioriteeteista. Tämä osa suunnitelmaa kuitenkin hylätään, ja Vaasa Parks – joka nimetään uudelleen Vaasa Facilitaksi vuonna 2022 – jatkaa Vaasan kiinteistökehitysyhtiönä Merinovan toimiessa yhtenä sen osaomistajista.

Vasek toteuttaa matkailuun liittyviä aluekehityshankkeita ja osallistuu matkailuyritysten kehittämiseen, mutta matkailualan markkinointi ja myynti ei kuulu Vasekin vastualueeseen. Kunnat perustavat tähän tarkoitukseen vuonna 2014 markkinointiyhtiö Visit Vaasan, joka tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten matkailuyritysten ja Vasekin kanssa.

Yksi yhtiöiden alueellisen yhteistyömallin eduista on, että käsite Vaasan seutu voidaan nähdä eri tavoin riippuen siitä, mitä yhteistyö koskee. Närpiö on mukana Visit Vaasassa, ja Etelä-Pohjanmaan kaupungit Kauhava ja Lapua ovat omistajia Merinovassa. Mallin suurin etu on kuitenkin se, että eri kehitysyhtiöt ovat sen seurauksena saaneet asiantuntijaorganisaation ja tietoyrityksen identiteetin. Se pitää kehitysyhtiöt tarpeeksi pieninä ja joustavina, jolloin niiden riskienhallinta on yksinkertaisempaa ja johtaminen keskitetympää. Kehitysyhtiöt saavat sielun. Merinovan sielu on energiateknologia, Vaasa Parksin kiinteistöt ja Visit Vaasan puolestaan matkailu.

Vasekin sielu

Vasekin sielu on palvelulla Vaasan seudun yrityksiä asiantuntijayhtiönä, joka kohtelee yrityksiä tasavertaisesti niiden koosta riippu-

Kärkikastissa. Vaasanseutu kuuluu niihin harvoihin alueisiin, jotka ovat olleet mukana valtion kaikkien alueohjelmien ytimessä.

matta. Yritysneuvontapalveluiden asiakastyytyväisyystutkimukset kertovat yksiselitteisesti, että Vasek on onnistunut tässä tehtävässä. Tietoyrityksen sielu on sen henkilökunta. Tämä näkemys oli myös yhtiön ensimmäisen toimitusjohtajan Pekka Haapasen lähtökohta, kun hän loi perustan työkuultuurille, jossa yritysneuvojille annettiin vapaus johtaa omaa työtään. Lähestymistapa on parantanut työssä viihtymistä, luonut pitkäaikaisia työsuhteita ja varmistanut, että Vasekin yritysneuvojat antavat yhtiölle kasvot yrityskentällä. Startian yhdistyminen Vasekiin vuonna 2008 luo loogisen kokonaisuuden, joka myös yrittäjien on helppo ymmärtää.

Noin neljäsosa Vasekin rahoituksesta on hankerahoitusta, jonka saaminen vaikeutui huomattavasti 2010-luvun alussa, kun Suomen valtion lähestymistapa aluepolitiikkaan muuttui. Valtio ei enää lähesty aluepolitiikkaa pitkäjänteisyyden näkökulmasta, vaan jokainen uusi hallitus on tuonut mukanaan uusia kehitysohjelmia ja vaatimuksia. Vasek on kuitenkin alusta alkaen palkannut työntekijöitä pääasiassa vakinaisiin työsuhteisiin ja onnistunut palkkaamaan työntekijöitä, jotka ovat voineet ottaa vastuulleen erilaisia tehtäviä hankerahoituksen niin salliessa. Moni yhtiön työntekijöistä on myös voinut sujuvasti vaihtaa työrooliaan yritysneuvonnasta aluekehittämiseen ja seutuviestintään. Vasek ei ole kertaakaan historiansa aikana joutunut lomauttamaan työntekijöitään.

Vasekin kaltainen julkisomisteinen yritys toimii julkisen ja yksityisen sektorin välimaastossa, mikä tarkoittaa sitä, että yrityskulttuurilla saattaa olla merkittävä vaikutus sen toimintaan. Tässä asiassa Vasekin hallitus teki tärkeän linjanvedon heti alussa nimittäessään yrittäjä Haapasen yhtiön ensimmäiseksi toimitusjohtajaksi. Hän rakensi Vasekista kehitysyhtiön – ei virastoa. Haapasen jälkeen valinta osui Stefan Råbackiin, joka oli looginen valinta Vasekin arvonalisäverokriisin jälkeisessä tilanteessa. Yritysneuvonta seisoi omilla jaloillaan, ja samaan aikaan Vaasan seutu ja sen energiaklusteri valmistautuivat ottamaan uusia askeleita,

jotka vaativat laaja-alaista yhteistyötä ja strategisia investointeja aluekehityshankkeisiin. Siinä missä Haapasen operatiiviset vahvuudet sijoittuivat yritysneuvonnan alueelle, Råback oli ennen kaikkea strategi ja johtaja, joka otti operatiivista vastuuta Vasekin aluekehityksestä ja kasvatti jatkuvasti yhtiön hankesalkkua monimutkaisine rahoituskanavineen. Keskeinen käännekohta Vasekin historiassa on Råbackin ja muiden työntekijöiden päättäväinen työ vuoden 2017 kriisin ratkaisemiseksi.

Vasek saavutti kuntien luottamuksen jo yhtiön ensimmäisinä toimintavuosina 2000-luvulla tekemällä toiminnastaan hyvin monipuolista, minkä ansiosta kaikki kunnat tunsivat hyötyvänsä siitä jotenkin. Vuosien saatossa toiminnasta tuli strategisempaa, ja Vasek on pääosin onnistunut välttämään hankerahan hakemisen vain siksi, että sitä olisi saatavilla. Ensimmäisinä vuosina energia-tekniikan kenttä kuului pääasiassa Merinovan vastuualueelle siitäkkin huolimatta, että Vasek vastasi kuntarahoituksesta. Viimeistään viestintävastuun siirryttyä Vasekille yhtiö on osallistunut energiaklusterin kehittämiseen täysipainoisemmin.

Strategista yhteistyötä

Yksi Vasekin hallituksen keskeisistä onnistumisista on se, että se on onnistunut pitämään eturistiriidat ja muut mielipide-erot kokoushuoneen ulkopuolella. PARAS-prosessin aikana 2000-luvun loppupuolella Vaasa ajoi aktiivisesti seudun kuntien yhdistymistä muiden kuntien vastustaessa ajatusta. Kymmenen vuotta myöhemmin Vaasa ja Mustasaari löysivät itsensä poliittisesti raastavasta kuntaliitosprosessista, joka lopulta kaatui mustasaa-relaisten vastustukseen neuvonantavassa kansanäänestyksessä vuonna 2019. Vasekin hallituksen jäsenet ovat samaa mieltä siitä, että nämä tapahtumat eivät ole vaikuttaneet hallituksen työhön,

vaan hallituksen työ Vasekin ja seudun yritysten parhaaksi on jatkunut muuttumattomana. Hallituksen kokoonpano, jossa kolme hallituksen jäsentä edustavat elinkeinoelämää ja yksi korkeakouluja varmistavat osaltaan sen, ettei kokoushuoneesta tule kuntien välistä taistelutannerta.

Tämän juhlakirjan ensimmäisessä luvussa todettiin, että yksi Vasekin tärkeimmistä saavutuksista on ollut vakiinnuttaa käsite *Vaasan seutu* alueen asukkaiden mieliin. Poliittisella tasolla Vasek ja yhtiön hallitustyöskentely ovat myös edistäneet eräänlaista paradigman muutosta, jossa kunnallispoliitikot opettelevat strategista yhteistyötä tavoitteenaan varmistaa, että se, mikä on seudun parhaaksi, on myös kunnan parhaaksi.

Mielikuva Vaasan seudusta syntyy asukkaiden mielissä samanlaisesti Vasekin perustamisprosessin kanssa. Merenkurkun alueen maailmanperintökohteen status on todiste seudun luonnon ainutlaatuisuudesta. Alueen yhteistyö saa uutta tuulta purjeisiinsa uuden Aurora Botnia -laivan myötä. Ilmastokriisin vaatima vihreä siirtymä luo lähes rajatonta kysyntää energiaklusterin tuotteille energian varastoinnin ja akkuteknologian noustessa klusterin kärkialueiksi. Venäjän hyökkäys Ukrainaan kannustaa yrityksiä käynnistämään vihreän siirtymän ja irtaantumaan fossiilisista polttoaineista, mikä kasvattaa entisestään uusien energiateknologioiden kysyntää.

Vaasan seutu kuuluu kärkikastiin suomalaisista kaupungeista ja kaupunkiseuduista, jotka ovat saaneet eniten rahoitusta valtion aluekehitysohjelmista Suomen tultua EU:n jäseneksi. Käytetyistä tarkastelukriteereistä riippumatta Vaasan seutu kuuluu siihen kouralliseen seutuja, jotka ovat olleet valtion ohjelmien ytimessä OSKE- ja AKO-ohjelmien jälkeen. Tästä on kiittäminen Energy-Vaasaa, energiateknologiaa ja energiaklusteriyritysten vientiarvoa. Vaasan seudun roolia suomalaisena viennin veturina ei voi jättää huomiotta ohjelmissa, joiden tavoitteena on Suomen ja EU:n kilpailukyvyyn parantaminen.

Yhtä tärkeäksi nousevat Vaasan seudun laadukkaat hake-
mukset, jotka Vasek on laatinut tiiviissä yhteistyössä kaupungin,
Merinovan, Pohjanmaan liiton ja yritysten kanssa. Aluepoliittisten
trendien ja EU-liturgian keskellä on helppo väsyä ja jopa kyynistyä,
mutta tosiasia on, että valtion kehityshankkeet tarjoavat merkit-
täviä taloudellisia resursseja hankkeisiin, jotka ovat liian vaativia
yksittäisten yritysten, kuntien tai korkeakoulujen toteutettavaksi.
Vasekin ja Vaasan seudun harkitut, strategisesti perustellut hake-
mukset ovat johtaneet hyviin lopputuloksiin Suomessa, mutta
EU:n syvimpien rahakirstujen äärelle pääseminen vaatii vielä työtä.

Osaajia tarvitaan. Vaasanseudun yritykset tarvitsevat lisää työntekijöitä, joten seutumarkkinoinnissa panos-
tetaan uusien asukkaiden houkuttelemiseen.

Tulevaisuus on täällä

Tulevaisuuden ennustaminen on hankalaa nykymaailmassa, jossa otetaan teknologisia kehitysloikkia yhä kiihtyvässä vauhdissa ja jossa ennustamattomat tapahtumat, kuten taluskriisit, pandemiat ja sodat, seuraavat toinen toistaan ilman varoitusta. Vaasan seudun kehitys, jota kuvattiin kirjan neljännessä luvussa, on liki 30 vuoden ajan keskittynyt pääasiassa samoihin strategisiin teemoihin, ja sen perusteella on mahdollista tehdä joitakin ennusteita niistä haasteista, joita seutu ja Vasek tulevat kohtaaman tulevaisuudessa.

Pohjanmaa on historiallisesti ollut yksi Suomen yrittäjähenkisimmistä alueista, eikä nähtävillä ole mitään merkkejä siitä, että tilanne muuttuisi. Uudet työpaikat keskittyvät edelleen pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, mikä tarkoittaa, että Vasekin yrittäjäneuvontapalveluille on jatkossakin kysyntää.

Vaasan seudun yritykset kärsivät työvoimapulasta, ja seutu tarvitsee huomattavasti uusia asukkaita. Seutuviestinnän tulee myös jatkossa keskittyä uusien asukkaiden houkuttelemiseen alueelle niin läheltä kuin kaukaakin. Kampanjoilla ja hankerahoitteisella markkinoinnilla ei pötkitä pitkälle, eikä varsinkaan kilpailla muiden seutujen kanssa. Omistajakuntien onkin pohdittava mahdollisuuksia tehdä strategisia investointeja Vasekin viestintään.

Merkittävimmät varat alueellisiin investointeihin niin tutkimuksen, kehityksen kuin infrastruktuurinkin saralla löytyvät EU-tasolta, mikä tarkoittaa, että Vasekin ja seudun muiden toimijoiden tulee suunnata lobbaustoimintaansa entistä enemmän Brysselin suuntaan.

Seudun teollisuuden kivijalat, EnergyVaasa ja energiateknologia, ovat hallinneet ja tulevat myös jatkossa hallitsemaan alueen teollisuudenalaa. Vaarana onkin, että Vaasan seudusta piirtyy kuva pelkkien insinöörien ja tehdastyöläisten työllistäjänä. Tämän skenaarion välttäminen, täydentävien toimialojen kehittäminen

ja alueen monimuotoisuudesta viestiminen vaatii panostuksia kaikilla Vasekin ydinalueilla – niin yrityspalveluissa, aluekehityksessä kuin viestinnässäkin.

Tutkimus ja koulutus voivat jäädä 2020-luvun Suomessa jalkoihin valtion investoidessa puolustukseen ja selvittäessä terveydenhuollon kriisiä. Yliopistoverkoston saattaa kohdistua tulevaisuudessa huomattavia uudistuksia, jolloin seudun toimijoiden on varjeltava Vaasan yliopiston asemaa ja taisteltava tutkimukseen ja koulutukseen suunnattavan julkisen rahoituksen lisäämisen puolesta. Vasekin ja muiden toimijoiden on yhdessä yritysten kanssa tehostettava edunvalvontatyötään ja osoitettava tutkimuksen ja koulutuksen merkitys EnergyVaasa-yrityksille.

Energiateknologian kehitystä täydennetään laajalla vety-, tuuli- ja aurinkoenergiantuotannolla, ja hyödynnetään myös GigaVaasan laitoksissa. Energiateknologiaklusterista tulee myös merkittävä energiatuotannon klusteri samalla tavoin kuin Norjan Stavan-gerista on tullut merkittävä öljyteollisuuden alue.

Vaasan energiaklusteri laajentuu koko Pohjanmaan energiaklusteriksi Kokkolan seudun investoidessa akkukemiaan ja kaivostoi- mintaan, ja samaan aikaan Pohjanmaan rannikon vetyhankkeet, tuulivoimapuistot ja muut uusiutuvan energian hankkeet käynnistyvät. Ovatko aluekehityksen tuulet jälleen kääntymässä kohti kaupunkiseutua laajempia yksiköjä?

Vaasan ja Uumajan luoma Merenkurkun kaupunki, jonka Vaasan seutu esitteli ensimmäisessä kehitysohjelmassaan vuonna 1990, on jo miltei sormenpäidemme ulottuvilla. Jokseenkin teoreettiset haaveet Keskipohjolasta ovat toteutumassa akkuvyöhykkeen ja logistiikan laajentuessa Vaasasta Uumajaan ja Skellefteåhon sekä aina Mo i Ranaan asti. Voimmeko ratkaista terveydenhuollon kriisin ja turvata seudun koulutuksen investoimalla yhdessä Merenkurkun kaupunkiin? Tehdäänpä päätös kiinteästä yhteydestä Merenkurkun ylitse jo 2020-luvulla?

Kun Vasek syksyllä 2023 aloittaa kolmannen vuosikymmensä, on Vaasan seutu vakiintunut käsite sekä asukkaiden että ympäröivän maailman silmissä. Yhä useampi asukas ymmärtää, että kaikki seudun asukkaat ovat samassa veneessä riippumatta kuntarajoista, ja siksi alueellinen identiteetti on kasvamassa vahvemerkiksi. Vihreä siirtymä ja yhteiskunnan sähköistys antavat valtavan markkinapotentiaalin seudun teollisuudelle. Vaasan seutu on maan kärjessä monella mittarilla, kuten taloudellisen elinvoiman, investointien ja tulevaisuuden panostusten osalta. 20 vuodessa Vaasan seudusta on kasvanut yksi Suomen menestyneimmistä kaupunkiseuduista.

Vasekin työntekijät kautta aikojen

Vakituinen henkilökunta ja vuotta pidemmät
määräaikaiset sopimukset

Nimi	Aloittanut	Lopettanut
Pekka Haapanen	2004	2017
Mari Kattelus	2004-	
Jan-Erik Helenelund	2004	2006
Kari Huhta	2004	2016
Anne Pennström	2005	2013
Päivi Elina Alasjärvi	2005	2019
Stefan Råback	2005-	
Kjell Nydahl	2005-	
Mika Erkkilä	2007	2008
Stefan Malm	2007	2011
Tommi Tuominen	2007	2012
Raimo Mansikkamäki	2008	2010
Elina Jacklin	2008	2009
Riitta Björkenheim	2008-	

Nimi	Aloittanut	Lopettanut
Antti Alasaari	2008-	
Raine Vasanoja	2008	2012
Anna Måtts-Fransén *	(2009, 2010, 2011, 2012) 2013-	
Sari Saarikoski	2009	2018
Johanna Hietikko-Koljonen	2009-	
Suvi Markko	2010	2015
Tuulia Taanila	2010	2013
Kentth Nedergård	2010	2012
Tommi Virkama	2010-	
Kia Lettelin-Kock	2012	2015
Mauritz Knuts	2012	2023
Helene Krohn	2012	2013
Lasse Pohjala	2013-	
Peter Källberg	2013-	
Markus Rönnblom	2013	2014
Eivor Koskela	2013-	
Mikael Hallbäck	2013	2016
Marko Koski	2014	2018

Nimi	Aloittanut	Lopettanut
Olav Nylund **	(2014) 2016-	
Hanna Malkamäki, ent. Alavillamo	2016-2019, 2023-	
Pekka Mäkinen	2017	2018
Essi Saarenpää	2017	2018
Marko Kuokkanen	2017	2018
Göran Östberg	2017	2023
Kristoffer Jansson	2019-	
Terhi Teräväinen	2019-	
Kenneth Dalkvist	2020-	
Matias Båsk	2020	2021
Tuija Rähkä-Pundars	2021-	
Anna Hakkari	2021	2023
Emelie Toppari	2023-	
Jessica Ekström	2023-	

* kesätöissä

** ensin projektitentämissä

Kirjailijan jälkisanat ja kiitokset

Kun sain vuonna 2022 toimeksiannon dokumentoida Vasekin 20 ensimmäistä toimintavuotta, tehtävänantona oli kirjoittaa juhlakirja perinteisen yrityshistoriikin sijasta. En siis tarttunut tehtävään yrityshistorijoit-
sana vaan otin käyttöni toimittajan ja viestinnän ammattilaisen työkalupakin.

Kirja perustuu kirjallisiin alkuperäislähteisiin sekä haastatteluihin Vasekin ja sen omistajakuntien avainhenkilöiden kanssa. Olen käynyt läpi Vasekin hallituksen pöytäkirjat, vuosikertomukset ja yhtiön julkaisemat kirjalliset materiaalit. Päästäkseni ajassa taaksepäin yhtiön perustamista edeltävään aikaan tutustuin kuntien päätöspöytäkirjoihin ja erilaisiin alueellisiin kuntarajat ylittäviin yhteistyöohjelmiin. Olen myös tutustunut Vasekin mediaseurantaan niin pitkälle kuin sitä on avoimista sähköisistä arkistoista ollut saatavilla. 20 vuoden perspektiivi on ollut työssäni sikäli kiitollinen, että suurin osa avainhenkilöistä on yhä elossa, ja heidän muistikuviiin tapahtumista voi hyvin luottaa. Lähteisiin kuuluivat myös valtion hallitusohjelmat ja Suomen aluepolitiikasta vastaavien viranomaisten asiakirjat.

Haluan kiittää kaikkia, jotka ovat antaneet aikaansa avustaakseen kirjan valmistumisessa. Ketään ei ole unohdettu, vaikka ketään ei tässä mainita erikseen. Vasekissa minut otettiin aina avosylin vastaan. Toimitusjohtaja Stefan Råback on ollut optimaalinen toimeksiantaja, jolla on ollut selkeät omat visiot mutta joka on aina ollut avoin kirjoittajan ideoille ja ratkaisuille.

Vaasassa 1.6.2023

Lars Rosenblad

Monta merkittävää asiaa on tapahtunut Vaasanseudun Kehitys Oy VASEKin 20-vuotisen taipaleen aikana: tuhannet vastaperustetut yritykset ovat saaneet apua, Vaasan seudun energiaklusteri on noussut maailmankartalle ja seudun kunnat ovat oppineet tekemään strategista yhteistyötä.

Tämä juhlakirja kertoo paitsi VASEKin historiasta ja yrityksen tekemästä monipuolisesta työstä, myös Vaasan seudusta itsestään - ja sen matkasta yhdeksi Suomen menestyneimmistä seuduista.